

Förskollärares sätt att möta barn i koncentrationssvårigheter i inomhusmiljön

Miljön och pedagogers påverkan på barns utveckling och koncentrationsförmåga

Av: Arijana Gashi och Rima Akan

Handledare: Charlott Neuhauser
Examinator: Frans Hagerman
Södertörns högskola | Lärarutbildningen
Examenarbete 15 hp
Vårterminen 2019
Förskolläraryrket med interkulturell profil

Abstract

Pre-school teacher's way of meeting children's concentration difficulties in the indoor environment

—
The environment and the teacher's influence on children's development and concentration ability

The aim of this study is to explore the way teachers in pre-school are relating to and working with pre-schoolers in concentration difficulties in the indoor environment. We have chosen to study if pedagogues are working in a way where they are trying to help the children or if they are considering concentration difficulties as existing within the child. In that way we will become aware if the teachers are working in a way where the child are considered as a child in concentration difficulties or as a child with concentration difficulties. The method used in this study is qualitative interviews consisting open ended questions where total of five pedagogues took part. The questions posed in the study are: • How do educators relate to children in concentration difficulties? • What importance does the indoor environment have on children in concentration difficulties? • What importance does society have on pre-school teachers' work on children's ability to concentrate? Bronfrenbrenner's theory and Malaguzzi's philosophy will be the root of this study. By this philosophy and theory, the meaning of a pedagogic environment and the child's background will be seen. This study will lift the meaning of a committed pedagogue who can create a meaningful environment that helps the kid to concentrate. This exploration will also show the need of normalisation of differences and a working way against the norms and valuations of the society. The analysis of the results show that the teachers thinks that an open way to work with children in concentration difficulties is meaningful. In this way the teachers can find a way to help the children by creating environments which works for every child. What the teachers did not think about were that an opened way to work means no expectations on the children. By working without expectations means a working way free from the society's norms and valuations but that it shows it their work from time to time.

Keywords: pre-school, concentrations difficulties, environment, pedagogue, pre-schooler society.

INNEHÅLL

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Olika typer av koncentrationssvårigheter och dess innebörd	6
1.3 Primär koncentrationssvårighet	7
1.4 Sekundär koncentrationssvårighet	7
1.5 En tolkning av sekundär- och primär koncentrationssvårighet.....	8
1.6 Miljö.....	8
2. Syfte och frågeställning.....	8
3. Teoretiska utgångspunkter	9
3.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologi	9
3.2 Mikrosystem	10
3.3 Mesosystem.....	10
3.4 Exosystem	11
3.5 Makrosystem.....	12
3.6 Malaguzzis filosofi.....	13
4. Tidigare forskning	13
4.1 Normalitet och beteende	14
4.2 Pedagogisk miljö och verksamhet	16
5. Material och metod.....	17
5.1 Undersökningsupplägg och metodval.....	18
5.2 Urval	19
5.3 Datainsamling och genomförande	19
5.4 Etiska aspekter	20
5.5 Materialbearbetning	21
5.6 Ett fungerande arbetssätt.....	22

6. Analys och diskussion.....	22
6.1 Pedagogers förhållningssätt gällande barn i koncentrationssvårigheter i inomhusmiljön	23
6.2 Inomhusmiljöns betydelse för barn i koncentrationssvårigheter	30
6.3 Samhället och omgivningens betydelse för barns koncentrationsförmåga.....	36
7. Slutsatsoch diskussion.....	42
Vidare forskning.....	45
Referenslista	46
Bilagor.....	48
Bilaga 1	48
Bilaga 2	49
Bilaga 3	51

1. Inledning

Vi har valt att inleda vår studie med en situation som en av oss har tagit del av under ett arbetspass. Händelsen handlar om ett barn som blir orättvist behandlat under sin tid i förskoleklass och väckte ett flertal tankar hos oss. Vi har därefter reflekterat över situationer som kan förekomma mellan pedagoger och barn i koncentrationssvårigheter. Vi vill inleda berättelsen med att förklara att vi har fått tillåtelse att lyfta situationen i uppsatsskrivandet och fingerat namnen.

Situationen handlar om Sara som gick i förskoleklass och blev exkluderad från barngruppen på grund av att hon inte kunde sitta still och lyssna under lektionerna. Barnen viskade och skrattade åt Sara vid de tillfällen då hon befann sig i närheten. Klassföreståndaren Peter valde att inte engagera sig i situationen och jag upplevde att han istället förvärrade situationen genom att placera Sara längst bak i klassrummet när hon inte kunde koncentrera sig. Vid ett flertal tillfällen tog jag kontakt med Sara för att bilda mig en förståelse för hur hon tänker och känner. Hon berättade vid ett tillfälle att hon upplever att hon inte vill komma till skolan på grund av utanförskapet som hon utsätts för med anledning av att hon befann sig i en koncentrationssvårighet.

Skolverket skriver i skollagen i kapitel 3 §2 om den nya lagen som träder i kraft 2019-07-01 ”alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål”. Att skolverket lyfter detta innebär att pedagoger har ett stort ansvar att engagera sig samt att finnas till som stöd för samtliga barn oberoende av egenskaper. Att ständigt ha glöden för samtliga barns utveckling är oerhört viktigt för att pedagoger ska lyckas i sitt arbete och barnen i sin utveckling.

Situationen berörde våra tankar och funderingar kring hur pedagoger bemöter barn i- eller med koncentrationssvårigheter. Detta fick oss att tänka på pedagogernas ansvar i verksamheten och hur olikheter kommer till uttryck.

1.1 Bakgrund

Vi är två förskollärestudenter som har valt att studera fem pedagogers förhållningssätt gällande barn i koncentrationssvårigheter. Vi har även valt att fokusera på dessa pedagogers tillvägagångssätt för att inkludera samtliga barn under de dagliga aktiviteterna. Avslutningsvis vill vi även studera vilken betydelse dess pedagogiska inomhusmiljön har för barns koncentrationsförmåga. Ovanstående situation blev inledningen till intresset för barn i koncentrationssvårigheter. Detta fick oss att vilja fördjupa oss i pedagogers förhållningssätt samt miljöns påverkan gällande barn i koncentrationssvårigheter.

Vi upplever att koncentrationssvårigheter blir allt mer vanligt inom förskola och förskoleklass. Som blivande förskollärare kan vi se olika tillvägagångssätt för att förebygga att barn hamnar i koncentrationssvårigheter. Att kunna upptäcka och se möjligheter för barn i svårigheter i arbetet kan för många pedagoger vara en utmaning (Olsson & Olsson 2013, s. 9).

1.2 Olika typer av koncentrationssvårigheter och dess innebörd

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för två skilda typer av koncentrationssvårigheter, primära och sekundära koncentrationssvårigheter. Vi kommer att klargöra skillnader och beskriva dess innebörd.

När en individ koncentrerar sig på en uppgift eller en situation söker hen information med olika sinnen. Med hjälp av dessa sinnen samlar individen på sig tillräckligt med information och därmed värderar viktiga delar av uppgiften utifrån sina upplevelser och förståelser. För att ett barn ska kunna koncentrera sig i en uppgift behöver barnet kunna ”rikta sin förmåga att ta in information, dvs sin perception, liksom sina tankar och känslor mot uppgiften, utesluta ovidkommande intryck, komma igång med, hålla fast vid och avsluta uppgiften” (Kadesjö 2007, s. 15).

Kadesjö (2007) förklarar vidare att genom förmågan att kunna koncentrera sig, öppnar barnet sig och tar in intryck från sin omvärld med hjälp av sina sinnen. Därefter registrerar barnet dessa i minnet. Vår omgivning ger oss oändligt med intryck. Vi som individer kan inte ta in alla intryck utan måste lära oss välja ut de aspekter som ger oss förståelse för vad vi är med om vid det tillfället (Kadesjö 2007, s. 15).

Vi upplever att koncentrationssvårigheter är ett ämne som blivit mer uppmärksammat på senare tid. Koncentrationssvårighet grundar sig i olika perspektiv och finns i olika grader. Två av dessa är primär koncentrationssvårighet och sekundär koncentrationssvårighet.

Kadesjö (2007) skriver att när ett barn är splittrat och okoncentrerat, ligger det nära till hands att tro att den främsta orsaken till detta är föräldrarnas brister och barnets uppväxtmiljö (Kadesjö 2007, s. 21).

1.3 Primär koncentrationssvårighet

Primära koncentrationssvårigheter innebär att individen har problem att rikta sin uppmärksamhet på en pågående uppgift. Individen har därmed svårigheter i att utesluta ovidkommande stimuli och även avsluta uppgiften som hen påbörjat. De primära koncentrationssvårigheterna uppmärksammas tidigt i barns levnadsår och har en viss tendens att följa med barnet under hela uppväxten. Dessa svårigheter kommer till uttryck i de situationer som hen känner mindre motivation för eller när barnet känner mindre spänning (Kadesjö 2007, s. 21). Denna typ av koncentrationssvårighet tolkar vi som att svårigheterna ligger hos barnet och att hen ständigt kommer att ha koncentrationssvårigheter oberoende av omständigheterna.

1.4 Sekundär koncentrationssvårighet

Den sekundära koncentrationssvårigheten grundar sig på förhållandet mellan barnet och miljön. Den kan exempelvis synas genom brister eller olika faktorer som orsakar stress och oro under uppväxten och i de situationer barnet hamnar i. Sekundär koncentrationssvårighet kan även kallas för en situationsbunden koncentrationssvårighet. Kadesjö (2007) skriver vidare att barn kan uppfattas ha stora problem med sin koncentration i skilda miljöer som kan påverka barnets koncentrationssvårigheter. Vid sökandet av påverkande faktorer kan däremot bakomliggande orsaker hittas. Det vill säga att man analyserar när- och hur barnets svårigheter kommer till uttryck. Man söker olika omständigheter eller situationer som kan påverka barnets koncentration (Kadesjö 2007, s.17-18).

1.5 En tolkning av sekundär- och primär koncentrationssvårighet

Vi tolkar dessa olika perspektiv där man ser på barnet som ”ett barn med koncentrationssvårigheter” och ”ett barn i koncentrationssvårighet”. Den primära koncentrationssvårigheten uppfattar vi som barn ”med koncentrationssvårigheter”. Det vill säga att barnet har en koncentrationssvårighet, hen kommer att hamna i en svårighet oberoende av miljön. Den sekundära koncentrationssvårigheten tolkar vi som att barnet är ”i en koncentrationssvårighet”, vilket innebär att miljön och omgivningen som barnet befinner sig i har en stor påverkan på hur hen hanterar sin koncentrationsförmåga.

1.6 Miljö

Vi vill utgå från den sekundära koncentrationssvårigheten där barn betraktas som ”barn i koncentrationssvårigheter”, vilket innebär att den faktiska miljön har en stor betydelse på barns förmåga att koncentrera sig. Jensen och Harvard (2009) förklarar att miljön finns till som stöd för barnen och samtidigt ställer den krav på att pedagoger ska analysera dess betydelse och funktion. (Jensen & Harvard 2009, s.147). Detta innebär att det ligger ett ansvar hos pedagogerna som bör vara närvarande för att kunna se vilken miljö som fungerar för barnen. Det finns även ett ansvar hos pedagogerna där de bör utforma en miljö som är givande och simulerade för samtliga barn oberoende av förmågor.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att förstå hur förskollärare förhåller sig till barnen i koncentrationssvårigheter. Vi vill även veta vilka tillvägagångssätt som används som stöd för barn i koncentrationssvårigheter i inomhusmiljön. Därför formulerade vi följande frågeställning:

- Hur förskollärare förhåller sig till barnen i koncentrationssvårigheter under planerade aktiviteter i inomhusmiljön?
- Vilken betydelse har inomhusmiljön för dessa barn i koncentrationssvårigheter?

- Vilken betydelse har samhället på förskollärares arbete gällande barnens koncentrationsförmågor?

Utifrån frågeställningen vill vi veta om förskollärare besitter tillräckligt med kunskap för att bemöta barn i koncentrationssvårigheter och hur inomhusmiljön påverkar dessa barn. Vi vill även veta hur pedagogerna påverkas av samhället i sitt arbete.

3. Teoretiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenterar vi de teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för vår studie.

3.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologi

Den amerikanske psykologen Urie Bronfenbrenners teori grundas i olika perspektiv såsom Mikro- Meso- Exo och Makrosystemen. För att vi som individer ska kunna förstå och hantera andra människors beteenden samt hur de agerar i situationer som kan uppstå, behöver vi se över de olika aspekterna. Dessa aspekter är de som formar människan i sin pågående utveckling. Bronfenbrenner framförde en teori som kallas för utvecklingsekologi. Teorin beskriver individens utveckling där det ekologiska perspektivet har en påverkan på utvecklingen. Denna teori har han framställt för barns utveckling men kan användas under individens senare levnadslopp eftersom utveckling är något som ständigt pågår.

Enligt Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori har människans utveckling påverkats av interaktioner mellan den enskilda individen och den miljö som individen befinner sig i.

Människan utvecklas på olika sätt vilket i sin tur kan bli avgörande för hur individen förstår miljön hen befinner sig i. Individen måste vid tillfället även tänka på hur hen hanterar omgivningen (Andersson 1986, s. 14–15). Bronfenbrenners teori lägger sitt fokus på människans uppfattningsförmåga, önsknings och hur detta kan utspela sig mellan individen och den omgivning hen befinner sig i. Individen måste skapa en relation till sin förmåga att upptäcka och förändra olika perspektiv i sin miljö (Andersson 1986, s.17). För redogörelsen av teorin är det viktigt att belysa de viktiga delarna.

3.2 Mikrosystem

Mikrosystemet är modellens mittpunkt där individen har en ömsesidig samverkan med familj, kamrater, släkt och kollegor. Denna samverkan gäller inom den närliggande miljön såsom hem, skola, förskola, arbetsplats och lekplats. I detta system menar han att samtliga interaktioner har en kontinuerlig påverkan på individens utveckling. Systemet syftar på att interaktionerna formar individen genom olika roller, relationer och aktiviteter. Det innebär att individen ges eller intar olika roller i skilda relationer och aktiviteter som därefter påverkar individens utveckling (Smidt 2010, s. 69–70). Med roller menar Bronfenbrenner att individen ingår i olika sociala positioner i samhället där hen besitter olika roller såsom barn, syskon, förälder, kamrat eller elev. När människan under sina levnadsår tar del av dessa roller påverkar och förändrar det hens handlande och tänkande. Sättet som hen blir behandlad på påverkar personens agerande. Dessa roller innebär även olika förväntningar från individens närstående om hur hen bör agera, vilket i sin tur kan påverka individen. Ett exempel för att tydliggöra detta är när ett barn börjar förskolan och bör uppföra sig efter principer och krav som finns inom förskoleverksamhetens oskrivna normer, såsom att alla bör vara snälla mot varandra.

Eftersom Mikrosystemet är modellens mittpunkt, innebär det att barnet samspelar med alla i sin omgivning. Vi ser det som att barnet är mittpunkten och påverkas av sina föräldrar, pedagoger och andra i sin närmiljö. De närstående ger barnet de roller som de vill att barnet ska agera utefter. Detta bidrar till att barnet utvecklas och formas utifrån deras förväntningar av agerandet.

3.3 Mesosystem

Mesosystemet inbegriper typer av system som individen samspelar med i sin omgivning. Dessa fem är: multisetting participation, indirect linkage, intersetting communications, intersetting knowledge och ecological transistion. Multisetting participations innebörd är att individen befinner sig i en situation där olika typer av miljöer har sin påverkan. Dessa miljöer påverkar barnet vid olika tidpunkter då hen deltar i skilda system vid varierande tillfällen. Detta system inträffar när individen stiger in i ett nytt system som kallas för ecological transistion. När en person blir delaktig i olika system blir hen en primär länk mellan systemen i sig. Individerna som är delaktiga i systemet kallas för de kompletterande länkarna till

barnets krets. Indirect linkages innebär att individen inte är aktivt delaktig i två miljöer utan agerar som en tredje länk som anknyter till de olika systemen. ”Ju mer kontakter det finns mellan olika närmiljöer under förutsättning att de stödjer och kompletterar varann vad gäller aktiviteter, roller och sociala relationer- desto större betydelse får det för barnets utveckling” (Andersson 1986, s.27).

Inom denna typ av system förekommer intersetting communication som innebär att en viss kommunikation sker i samband mellan de olika systemen med syfte att förmedla en specifik information mellan de olika miljöerna. Detta kan till exempel vara i skrift eller i tal.

Intersetting knowledges beskriver barnets tidigare uppfattningar och erfarenheter om att en viss miljö har en påverkan på den framtida miljöns uppfattning som barnet kommer att delta i. Detta medför att intersetting knowledges grundar sig i intersetting communication där barnet tar med sig de tidigare kunskaperna. Därmed bildar barnet sig en ny kontrast mellan den gamla och den nya miljön (Bronnfenbrenner 1997, s. 25, 209 och Churchman & Ginosar, 1999, s. 269).

Mesosystemet är ett system där barnet knyter samman två olika miljöer, exempelvis förskolan och hemmet. Genom detta systemet kan barnet ta med sig olika kunskaper från skilda miljöer och använda sig av dem i den befintliga miljön. Systemet ger oss möjligheten att förstå ett barns beteende i en viss situation. Exempelvis när ett barn gör något utmärkande som ger funderingar om att beteendet kommer från en annan miljö, såsom hemmet eller på förskolan.

3.4 Exosystem

Exosystemet innefattar olika system som påverkar individen utan att hen gör ett aktivt deltagande i dem. Detta system innehåller det som individen inte kan påverka men som hen blir påverkad av. Systemet uppfattas som att miljön kring individen är något som hen inte kan påverka (Smidt 2010, s.84). Exempelvis när en situation uppstår där ett barns förälder får sparken och familjens ekonomi påverkas. Situationen är något som barnet inte kan påverka men blir påverkad av. Exosystemet är en viktig del i barnets utveckling eftersom händelser som hen varit med om är viktiga att ha i åtanke när man ser på barnets utveckling, vilket kan hjälpa omgivningen att förstå hen.

3.5 Makrosystem

Samhället vi lever i består av normer och värderingar som även är en del av Makrosystemet, dessa har en påverkan på individen och hans utveckling. Detta system inspireras av ett fenomenologiskt perspektiv som riktar uppmärksamheten mot världen och hur individen upplever sig själv i en situation eller i sin miljö (Thomassen 2011, s.90–91).

Samtliga system det vill säga, Mikro- Meso- och Exosystemet har ett inflytande inom Makrosystemet som i sin tur har ytterligare begrepp. Dessa begrepp är etnicitet, kultur, ideologer och värderingar. Makrosystemet innefattar den miljö som individen lever i men som gradvist utvecklas under levnadsåren. Samhället består av kulturer som skiljer sig åt beroende på trosuppfattning och socioekonomisk status som påverkar individen. Samtliga system skapar tillsammans en helhet som bidrar till individens utveckling (Smidt 2010, s.69).

Detta system är viktigt för vår studie då det beskriver olika aspekter som påverkar individens koncentrationsförmåga.

Figur hämtad från: [Djordjevic & Folin & Sheikh, 2011, s. 6.](#)

Denna teori kommer vi att använda oss av i vår undersökning om barn i koncentrationssvårigheter eftersom teorin fokuserar på människans uppfattning om sig själv

in olika miljöer och hur individen samspelar med sin omgivning, vilket stödjer en stor del av vår studie.

3.6 Malaguzzis filosofi

Loris Malaguzzi var en italiensk förskollärare och barnpsykolog som grundade filosofin Reggio Emilia. Hans filosofi inspirerades bland annat av Vygotsjjs teori om hur barn lär men även hur vuxna kan stödja och förbättra inläringen och utvecklingen (Smidt 2014, s.10–13). Inom denna filosofi betraktas barn som kompetenta individer som bör få möjlighet att följa sitt eget intresse (Smidt 2014, s.33). ”Bland våra målsättningar ingår att varje barns identitetsupplevelse ska stärkas genom ett erkännande från kamrater och vuxna. På detta sätt ska var och en känna tillräcklig samhörighet och självtillit för att delta i skolans aktiviteter” (Edwards& Gandini & Forman 2011, s. 43). Jensen och Harvard (2009) lyfter miljön och dess betydelse genom att förklara att miljön inte enbart handlar om det fysiska rummet eller föremål utan mer om ett levande rum av sammanhang, mening och meningsskapande som finns för att öppna för lek och lärande (Jensen & Harvard 2009 s. 150). Miljön ses som en tredje pedagog och är beroende av en lyhörd och engagerad pedagog. ”Lärarens viktigaste roll är att hitta, organisera och erbjuda resurser åt barnen” (Smidt 2014, s. 99), vilket kan genomföras genom miljön.

Eftersom vi främst vill utgå från den sekundära koncentrationssvårigheten där miljön är betydelsefull anser vi att Malaguzzis filosofi är viktig. Vi menar att hans filosofi tydligt beskriver miljöns betydelse.

4. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi att redogöra den tidigare forskning som berört vårt ämne i studien. Vi har sammanställt vår enskilt lästa litteratur som kommer att presenteras nedan.

4.1 Normalitet och beteende

Tideman m.fl (2004) lyfter begreppet normalitet där de menar att skolans synsätt på normalitet påverkar verksamheten och synsättet på barnen i verksamheten, detta har en inverkan på pedagogernas bemötande av barnen. Vidare redogörs begreppet normalitet som delas in i tre perspektiv. De tre perspektiven är statistisk normalitet, normativ normalitet och individuell eller medicinsk normalitet.

- Statistisk normalitet innebär ett medelvärde där utgångspunkten är det som är mest normalt bland människor.
- Normativ normalitet utgår från värderingar i samhället där barn bör bete sig på ett önskvärt sätt.
- Individuell och medicinsk normalitet innebär att normalitet uppnås när barnet inte är avvikande. Detta perspektiv påstår att normalitet enbart kan uppnås genom medicinsk behandling (Tideman 2004, s. 19)

Vi förstår det som att statistisk normalitet innebär att alla barn oberoende av förmågor och förutsättningar ska få chansen att känna en tillhörighet i verksamheten, vilket menas att samtliga barn ska ingå i det som betraktas som normalt. Därför behöver verksamheten vara anpassad och utformad på ett sätt där pedagoger tillvaratar på- och visar hänsyn till barns skilda förmågor. Normativ normalitet uppfattar vi som ett motsatt arbetssätt till statistisk normalitet. Inom detta perspektiv innebär det att barnen är i behov av att anpassa sig till det som samhället betraktar som normalt. Enligt individuell eller medicinsk normalitet är den enda lösningen för barn i koncentrationssvårigheter medicinering eller rehabilitering.

Tideman m.fl. (2004) nämner att begreppet normalitet är det som avgör ifall barn ryms inom det normala eller inte. De menar att statistisk normalitet ger plats för variation hos barn. Normativ normalitet är inte lika öppen för olikheter utan barnen bör anpassa sig efter det som skolan anser vara normalt. Individuell eller medicinsk normalitet är väldigt ensidig där möjligheter för barn är begränsade. Synsättet innebär att allt färre barn passar in i samhället och verksamheten, vilket skapar olikheter och därmed klyftor bland barn (Tideman 2004, s.

19). Vi tolkar detta som att barn som inte lever upp till samhällets förväntningar, normer och värderingar exkluderas av sina medmänniskor.

Två forskare från Nya Zeeland vid namnen Molloy och Vasil (2002) har skrivit en artikel där de pekar på att skolan formar avvikelser hos barn. Artikeln handlar egentligen om elever med Aspergers syndrom men är även passande för vår studie. Artikeln i sig handlar främst om social konstruktion och hur pedagogiska verksamheter utser barn som avvikande utifrån normen för vad som anses vara normalt. De förklarar att den pedagogiska verksamheten är det som skapar skillnader mellan vad som anses vara normalt och avvikande. Pedagogiska verksamheter är det som kan hjälpa barn vid de tillfällen där de befinner sig i en koncentrationssvårighet.

Molloy och Vasil (2002) ställer sig frågan om avvikelse är existerande eller om det är något som skapas i bestämda sammanhang. Ser man avvikelserna som existerande relaterar det till att koncentrationssvårigheten ligger hos individen. Om koncentrationssvårigheten däremot anses förekomma på grund av miljön, bör man söka bakomliggande faktorer i den miljö barnet befinner sig (Molloy & Vasil 2002, s.659–666).

Lundgren (2006) har en liknande synvinkel i sin studie där hon menar att barn och elever utmärks i skolan och förskolan. Hon anser att barnen formas efter omständigheterna som finns i verksamheterna. Resultatet i Lundgrens studie är att skolverksamhetens arbetssätt vid kategorisering av barn och elever gör att svårigheten hamnar hos barnet. Hon menar att skolan och förskolan bör sträva efter att få eleven och barnet att passa in i samhällets normer. Lundgren lyfter att olikheter istället ska ses som en tillgång för att utveckla varje individ efter hens egna förutsättningar och behov. Vidare förklarar hon att pedagoger inte normaliserar olikheter utan utgår från normen om vad som anses vara vanligt (Lundgren 2006, s.172).

Kadesjö (2007) beskriver att individens sätt att använda sina förmågor är resultatet av hans levnadsgång. Han menar att tidigare erfarenheter, känsloliv och motivation är grundfaktorer för det barnet väljer att öppna sina sinnen för. Sekundära koncentrationssvårigheter är ett så kallat resultat av barns bristande uppväxtmiljö. Vidare lyfter han att koncentrationssvårigheter förekommer när barnet är med om starka upplevelser såsom misshandel, övergrepp eller konflikter. Vidare förklaras det att även hektiska miljöer kan vara bakomliggande faktorer (Kadesjö 2007, s.19–20). Vi lyfter detta eftersom vi anser att pedagogers förhållningssätt är betydelsefullt när man talar om barn i koncentrationssvårigheter. Pedagoger är de individer som kan hjälpa barnen under deras tid på förskolan och måste därför ha ett flexibelt förhållningssätt där de kan anpassa sig efter barnens behov och inte tvärtom.

4.2 Pedagogisk miljö och verksamhet

Björklid (2005) beskriver med stöd av Cold (2001) betydelsen av miljön i förskola och skola. Hon menar att miljön är uppbyggd utifrån etiska aspekter som är en stor påverkan på hur ett barn upplever sitt välbefinnande. Etisk miljö har även en påverkan på hur ett barn upplever sin koncentrationsförmåga. En lugn och strukturerad miljö kan vara ett stöd för ett barns koncentration där hen kan finna ett lugn i sin koncentrationsförmåga. Vidare går Björklid (2005) in på den faktiska miljön och förklarar att den miljön som inte struktureras och utformas utifrån ett pedagogiskt syfte kan glömmas bort och resultera i att det ser rörigt och tråkigt ut. Björklid (2005) förklarar att elever och barn anser att miljön har en stor påverkan på deras välmående. De anser att trivselfaktorn i lokalerna har stor betydelse för hur de koncentrerar sig och hur de finner motivationen till att arbeta i lugna och anpassade miljöer (Björklid 2005, s. 8–10). Vi anser att det är betydelsefullt för att varje barn ska få möjligheten att känna ett lugn och kunna utvecklas utan att hamna i olika koncentrationssvårigheter. Vi lyfter även detta för att varje barns välmående är viktigt att ta hänsyn till och som pedagog kunna förstå verksamhetens betydelse och påverkan.

Nordin- Hultman (2005) förklarar i sin studie att barns beteende blir ett resultat av den pedagogik de möter i skolor och förskolor. Hon menar att pedagogiken är den som avgör och påverkar ifall ett barns koncentrationsförmåga kommer att påverkas positivt eller negativt.

Hon menar att det betydelsefulla är att ha översikt över hur verksamheten ser ut. Vad erbjuder verksamheten? Vilka förutsättningar har de och hur lägger läraren upp undervisningen? Vidare skriver Nordin- Hultman om att det finns stora brister i hur lärare och pedagoger lägger upp pedagogiska aktiviteter i förskolor och skolor. Hon förklarar att det är allt för få miljöer som lockar till sig barn och elever till att utforska och hitta inspiration och viljan till utveckling. Ett annat tillvägagångssätt för att förstå ett barn är att finna svaren till bakomliggande faktorer till det utmärkande beteendet. Författaren skriver vidare att pedagoger ofta finner fel hos individen än att hitta orsaken till att en individ hamnar i koncentrationssvårigheter. Enligt Nordin- Hultman bör pedagoger utgå från miljön som barnet befinner sig i för stunden och vilken pedagogik som förmedlas till barnet i det sammanhanget (Nordin-Hultman 2005, s.19–20).

Doverborg och Pramling (1999) lyfter miljöns betydelse när hon förklarar att den pedagogiska verksamheten är i behov av en lekfull och kreativ miljö. I miljön bör det finnas valmöjligheter och handlingsrum tillgängliga för barnen. Vi menar att det är viktigt att varje barn får en möjlighet till utveckling. Genom valmöjligheter kan barn själva välja det som de anser är intressant och kan på så sätt skapa en vilja av att koncentrera sig på något. När den pedagogiska verksamheten erbjuder tillgängliga handlingsrum får barnen även möjligheten att välja ett rum där de upplever att stämningen är behaglig där och då (Doverborg & Pramling 1999, s.60–66).

5. Material och metod

I denna del av studien presenterar vi de olika metoderna och urval som vi har valt att använda oss av i arbetet, vi har även redogjort för hur det insamlade materialet har bearbetats. Vi kommer även att presentera hur vi gått tillväga med intervjuerna och observationerna, samt vilka etiska ställningstaganden som gjordes inför och efter besöken.

5.1 Undersökningsupplägg och metodval

Patel och Davidsson (2011) förklarar att undersökningsupplägg innebär att skribenten beslutar vilka individer som ska medverka i studien samt vilken eller vilka tekniker som är användbara för datainsamlingen (Patel & Davidsson 2011, s. 55). Utifrån frågeställningen var det givet att dessa fem förskollärare skulle intervjuas och att vi skulle observera hur barnen och förskollärarna använde sig av miljön.

Vi valde att använda oss av en kvalitativ forskningsmetod där datainsamlingen av vår empiri skulle samlas in genom observationer och intervjuer av fem förskollärare. ”Med kvalitativ inriktad forskning menar man forskning där datainsamlingen fokuserar på ”mjuka” data, t.ex. i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser” (Patel & Davidsson 2011, s. 14). Vi valde att fokusera på innehållet och kvaliteten i intervjuerna för att få informationen vi söker. Patel och Davidsson (2011) beskriver att en kvalitativ intervju innebär att intervjuaren formulerar och ställer frågor som ger den intervjuade personen möjlighet att besvara frågorna med egna ord (Patel & Davidsson 2011, s. 81). Vi gav pedagogerna tid att tänka och formulera sina svar utan att känna sig stressade över att besvara frågorna. De fick även utrymme till att besvara frågorna individuellt där vi var neutrala lyssnare. ”Syftet med en kvalitativ intervju är att upptäcka och identifiera egenskaper och beskaffenheten hos något, t.ex. den intervjuades livsvärld eller uppfattningar om något fenomen” (Patel & Davidsson 2011, s. 82).

Vi valde att genomföra observationer för att få en inblick i dessa pedagogers förhållningssätt och inte enbart utgå från deras uttalanden. ”Uttalanden får ett rationellt meningssinnehåll när de jämförs med observationer eftersom det är vid det tillfället uttalandena blir verkliga eller överkliga” (Thomassen 2007, s.162). Vi upplever att genomförandet av enbart intervjuer inte förklarar hur deras förhållningssätt gentemot barn i koncentrationssvårigheter verkligen är. Därför ansåg vi att observationer är viktiga för att ge oss informationen som visar hur verksamheten verkligen ser ut.

Vi bestämde oss för att genomföra strukturerade observationer för att vi enkelt skulle kunna anteckna viktiga händelser gällande inomhusmiljöns inflytande på barn i koncentrationssvårigheter. Patel och Davidsson (2011) förklarar att strukturerade observationer innebär ett färdigt konstruerat observationsschema som består av en lista med olika beteenden som är relevanta för undersökningen (Patel & Davidsson 2011, s. 92–94).

Detta observationsschema (bilaga 3) använde vi oss av för att markera de beteendena som förekom under observationerna.

5.2 Urval

Sammanlagt har vi genomfört fem intervjuer med olika förskollärare. Vi valde olika skolor och förskolor eftersom vi upplever att förskollärare på samma arbetsplats har liknande arbetssätt. Vi fokuserade på skolor och förskolor där vi antingen tidigare arbetat på eller gjort vår verksamhetsförlagda utbildning. Grunden till detta var att vi och förskollärarna skulle känna en bekvämlighet och kunna samtala fritt. Vidare beslutade vi oss för att intervjua dessa förskolor från två olika kommuner i södra Stockholm eftersom vi upplever att deras kunskaper och arbetssätt kan variera beroende på vilka riktlinjer de har i sin kommun. Tre av de intervjuade förskollärarna hade arbetat länge inom förskoleverksamheten och har en äldre utbildning men som däremot har mycket erfarenhet kring förskolearbetet. De två andra var nya i sin arbetsroll och har arbetat under en kortare period. Efter intervjuerna gjorde vi ett urval där vi lyfte det vi betraktade var relevant och nödvändigt för studien.

5.3 Datainsamling och genomförande

Förskollärarna kontaktades genom personliga besök och på efterhand valde vi att skicka ut ett informationsbrev till respektive förskollärare (se bilaga 1). Vi strukturerade därefter upp en plan före besöken, detta genomfördes för att ordna fram den information som är relevant för vår studie. Innan vi utförde besöken förberedde vi frågeställningarna och intervjufrågorna (se bilaga 2), de intervjuade pedagogerna fick inte ta del av intervjufrågorna på förhand. Orsaken till detta var för att svaren inte skulle påverkas av långvarig reflektion. Efter intervjuerna delade vi ut våra intervjufrågor för att ge pedagogerna möjligheten att tillägga något som de ansåg hade varit viktigt för studien och att de då kontaktade oss via mail. Dessa intervjuer pågick i ungefär 40 minuter per tillfälle.

Vi upplevde att förskollärarna var avslappnade och bekväma under intervjun, samtalet inleddes genom att de fick berätta om sin verksamhet och sina erfarenheter. Anledningen till detta var att pedagogerna skulle känna sig avslappnade inför intervjun. Under ett av samtalen upplevde vi att förskolläraren var osäker på sina formuleringar av de givna svaren. Vi bad hen

att formulera sig utifrån sina erfarenheter och att vi därefter ställer följdfrågor för att få ett djupgående svar vid behov. Vi insåg även att det var viktigt för oss som intervjuare att känna oss självsäkra och lugna under samtalet, då vi automatiskt speglar våra känslor och kan enkelt uppfattas som obekväma eller stressade i en situation (Havnesköld & Risholm Mothander 2009, s. 23). Därför är det viktigt att få den intervjuade att känna sig bekväm med att besvara frågorna, vilket var anledningen till att pedagogerna fick berätta om sina tidigare erfarenheter i början.

Intervjuerna genomfördes på respektive förskola och skola där vi befann oss i ett rum som förskolläraren fick välja i förväg. Vi tänker oss att en bekväm atmosfär för den intervjuade kan leda till en mer avslappnad och självsäker inställning. Vi valde att använda oss av röstinspelning under intervjuerna för att skapa ögonkontakt och vara aktiva lyssnare, samtidigt som vi ansåg att det skulle vara det optimala tillvägagångssättet för att inte gå miste om nödvändig information då vi nu hade möjligheten att lyssna på intervjuerna flera gånger i efterhand. Vi delade upp det genom att en av oss ställde frågorna samtidigt som den andra skrev ner stödord som kunde vara viktiga att komma ihåg vid genomlysningarna av ljudinspelningarna. Fördelen med två intervjuare var att vi ibland hade olika uppfattningar av svaren samt olika följdfrågor som fördjupade pedagogernas svar.

5.4 Etiska aspekter

Vid genomförande av examenarbeten där utomstående medverkar finns det aspekter som bör respekteras. Dessa aspekter delas in i fyra huvudkrav och lyder följande: *informationskravet* som innebär att de medverkande ska informeras om studien, *samtyckeskravet* som innebär att deltagarna bestämmer över sitt medverkande, *konfidentialitetskravet* som innebär att studiens deltagare ska vara anonyma och *nyttjandekravet* som innebär att det insamlade materialet enbart får användas för denna undersökning (Patel & Davidsson 2011, s.61–62). Dessa krav har varit centrala under våra intervjuer och observationer. Förskollärarna fick besluta sitt deltagande i intervjun, de blev även informerade om att de medverkande skulle vara anonyma där varken deras- eller förskolans namn skulle uppges. Med tanke på detta har vi valt att fingera förskollärarna som Malin, Eva och Elin, samt Anna och Åsa.

Något annat som vi tydliggjorde var att ingen annan än vi två studenter skulle ha tillgång till inspelningarna och att dessa enbart skulle användas till detta arbete och därefter raderas när

uppsatsskrivandet var färdigt. Både pedagogerna och barnen blev informerade om varför vi fanns på plats och syftet med intervjuerna och observationerna. Något som vi ansåg var betydelsefullt var belysandet av att varje fråga var frivillig att besvara, individerna kunde vid vilken tidpunkt som helst avbryta och avsluta sin medverkan eller låta bli att besvara en fråga om den uppfattades som obekväm.

Eftersom miljön är en viktig del av studien fokuserade vi även på hur- och om barnen använde sig av den. Barnen som medverkade i undersökningen var minderåriga, vilket innebar att vi behövde ett medgivande från föräldrarna där ovanstående information förmedlades. Föräldrarna till förskolebarnen blev informerade om vår studie och syftet med observationerna, i brevet förklarade vi att alla deltagare skulle vara anonyma. I detta samtyckesbrev fick de avgöra om de samtycker en medverkan för sitt barn. Samtycker föräldrarna om en medverkan har barnet fortfarande rätt att avstå deltagandet.

5.5 Materialbearbetning

Vi valde att utföra en kvalitativ undersökning och utgick från intervjuer samt observationer. Vi bestämde oss för att lyssna på ljudinspelningarna efter respektive intervju och därmed transkribera förskollärarnas uttalande. Detta gjorde vi för att vi enklare skulle komma ihåg förskollärarnas olika uttalande och uttryck. Vi lyssnade och transkriberade första intervjun tillsammans för att bilda en förståelse över hur transkriberingarna skulle genomföras och delade därefter upp resterande intervjuer på ett rättvist sätt där vi fick samma antal intervjuer tilldelade. Vi lyssnade på intervjuerna från telefonen och skrev ord för ord ner vad som framfördes. När samtliga intervjuer hade transkriberats gick vi vidare med att sammanställa resultaten av intervjuerna och granska likheter och skillnader i svaren för att få en tydlig struktur. Vid genomförandet av detta skapade vi ett nytt dokument där intervjufrågorna (bilaga 2) var grunden för sammanställningen. Fråga för fråga tillskrev vi varje svar som förmedlandes under intervjuerna där vi även gjorde en notering vid de utsagor som skilde sig från resterande. Efter att detta var slutfört gick vi vidare till observationerna där bearbetningen av det insamlade materialet skedde på liknande sätt som bearbetningen av intervjuerna. Vi skapade ett dokument där observationsschemat (bilaga 3) användes som en mall där vi till-

skrev de händelserna som vi hade uppmärksammat. Detta valde vi att göra för att vi enkelt ska kunna använda och orientera oss i det insamlade materialet.

5.6 Ett fungerande arbetssätt

Före skrivandet av uppsatsen påbörjades skapade vi en plan för vårt tillvägagångssätt. Vi ansåg att det var viktigt att vi båda var medvetna om upplägget för uppsatsen för att vi skulle känna en trygghet under arbetets gång. Båda kände att vi ville förstå varandras skilda arbetssätt att producera text och ansåg därmed att en strategi som båda eftersträvar är viktigt för uppsatsskrivandet i par. Vidare var vi överens om att arbetet skulle fördelas rättvist där båda parterna skulle vara lika mycket involverade under processens gång. Litteraturen som vi antog skulle vara värdefull för studien sökte vi upp ihop med syfte av att gemensamt fastställa den litteratur som skulle läsas. Den fastställda litteraturen delades därefter upp på ett jämlikt sätt och läste sedan enskilt. Vidare sammanfattade vi texterna och valde ut relevanta delar för studien och därefter började uppsatsskrivandet. Enskilda delar av studien valde vi att skriva gemensamt medan andra delar skrevs individuellt för att hinna med tidsramen för uppsatsskrivandet. Delarna som skrevs enskilt lästes högt för varandra för att veta vad som skrivits samt för att kunna hålla en röd tråd.

6. Analys och diskussion

I följande avsnitt kommer vi att presentera den empiri som vi har samlat in som därefter kommer att tolkas och diskuteras. Med stöd av de teoretiska utgångspunkterna kommer vi att analysera det insamlade materialet.

6.1 Pedagogers förhållningssätt gällande barn i koncentrations- svårigheter i inomhusmiljön

Utifrån en av våra intervjuer talade Elin om att ”ett öppet förhållningssätt är oerhört viktigt oavsett om ett barn har svårt att koncentrera sig eller inte”¹. Vi tror att ett öppet förhållningssätt är till stor nytta för barnens utveckling, då det kan få barnen att känna sig mer bekväma. Vidare förklarade hen att barnen tillbringar en stor del av sin tid på förskolan och att de behöver känna tillhörighet till barngruppen och även till den pedagogik som förmedlas. Vi tror att det blir enklare för barnet att finna intresse och fokus i något de känner igen. Vi tolkar det som att Elin menar att de förhåller sig till ett öppet förhållningssätt utan förväntningar på barnens förmågor samtidigt tilldelar de inte barnen en roll som bygger på förväntningar.

Enligt Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell syftar modellens mittpunkt Mikrosystemet på att barn tilldelas olika roller inom bestämda sammanhang. De bestämda sammanhangen kan vara att barnet automatiskt ges rollen som dotter, son eller syster och bror (Smidt 2010, s.69–70). Även i förskolan tilldelas barnen roller som förskolebarn vilket kan resultera i att barnet påverkas av de förväntningar som förskoleverksamheten ställer. Samtidigt tror vi att Elin tror sig ha ett öppet förhållningssätt men att hen egentligen har ett omedvetet tänk där barnet tilldelas en roll. Vi antar att det är vanligt att många pedagoger förväntar sig att ett barn ska kunna koncentrera sig under en hel aktivitet. Många pedagogers förväntningar på sig själva är att kunna hålla en aktivitet där de håller alla barnen koncentrerade och nyfikna, vilket vi menar inte är ett öppet förhållningssätt.

Enligt Mikrosystemet skulle interaktionen mellan pedagog och barn kunna påverka barnet och dess utveckling. Enligt Mikrosystemet interagerar barnet med sin omgivning, vilket innebär att pedagogernas öppna förhållningssätt är betydelsefullt för barn i koncentrations- och svårigheter. Mikrosystemet lyfter att interaktioner som sker dagligen har en kontinuerlig påverkan på individens utveckling (Smidt 2010, s.69–70), därför kan pedagogens uttalande om det öppna förhållningssättet vara nödvändigt. Vi antar att ifall Elin inte skulle använda sig av ett öppet förhållningssätt där koncentrations- och svårigheter ses som något positivt kan detta leda till att

¹ Förskollärare Elin, intervju 2019-03- 21.

barnet upplever sig själv som ett mindre omtyckt barn. Vi tror att interaktionen är det som leder till att barnet bildar sig en självuppfattning genom medmänniskors bemötande.

Anna talade om att hen ständigt arbetar för att gemenskapen på avdelningen ska vara god. ”Jag och arbetslaget arbetar ständigt för att skapa en stark relation mellan barnen och att även vi pedagoger lär känna barnen och dess personlighet”². Vi förmodar att detta förhållningssätt ger barnet möjligheten till att bilda sig en god självuppfattning eftersom bemötandet och interaktionen utspelar sig på ett positivt sätt. Det vi vill föra fram är att pedagogens positiva ställning lyfter upp barnet som befinner sig i en svårighet. Med detta sagt antar vi att barn i koncentrationssvårigheter är i behov av att interagera med lyhörda pedagoger som inte utmärker ett barn som avvikande.

Utifrån våra reflektioner kring pedagogens uttalande har vi tänkt oss att en del barn kan ha svårt att släppa in främmande människor. Vi tror även att det är viktigt som pedagog att ha i åtanke att det inte alltid finns ett behov av att närma sig barnets personlighet när pedagoger anser att barnet befinner sig i en koncentrationssvårighet. Istället bör de vända sig till omgivningen och se vad barnet samspelar mindre bra med. Uttalandet som Anna sa går även att tolka som att hen menar att koncentrationssvårigheten ligger hos barnet eftersom pedagogen säger att de behöver lära känna barnet. Detta tolkar vi som att de behöver lära känna barnet för att förstå anledningen till att barnet har svårt att koncentrera sig.

Malin förklarar att reflektion är betydelsefullt och lyfter att ”det är viktigt att pedagoger tänker efter och reflekterar över vad som orsakar koncentrationssvårigheten hos barnet”³. Vi förstår detta som att hen vill belysa att koncentrationssvårigheter är något som barn inte bär på utan att barnen istället befinner sig i en situation som bidrar till att hen hamnar i en koncentrationssvårighet. Exempel på sådana tillfällen som skulle kunna resultera i att barnen hamnar i en koncentrationssvårighet är när en aktivitet är otydlig eller att de andra barnen är högljudda. Detta leder oss till Malaguzzis filosofi om att samspel och relationer är viktiga delar inom barns utveckling men att miljön samtidigt har en stor betydelse. Miljön anses nämligen vara den tredje pedagogen (Smidt 2014, s. 126). Med stöd av denna filosofi tror vi att inomhusmiljön har en stor påverkan på hur barnet koncentrerar sig i miljön hen befinner sig i. Därför antar vi att det är viktigt att pedagogerna vänder sig till inomhusmiljös

² Förskollärare Anna, intervju, 2019-03-13.

³ Förskollärare Malin, intervju, 2019-03-15.

utformning för att finna bakomliggande faktorer till varför barnet hamnar i koncentrationssvårigheter.

Vidare förklarar Malin att ”när vi pedagoger är i en stressad situation kan vi lägga skulden på själva barnet och utgå från att barnet är problemet. När vi sedan sätter oss ner och reflekterar inser vi att vårt bemötande av barnet var fel. Vi skulle ha letat efter anledningen till varför barnet hamnade i svårigheter”⁴. Uttalandet betraktar vi som att hon menar att koncentrationssvårigheten ligger kring barnet och inte hos barnet. Malaguzzis filosofi förklarar att barn lär men att pedagoger är de individer som kan stödja barnen i deras utveckling (Smidt 2014, s.10–13). Ovanstående uttalande får oss att reflektera kring vikten av reflektion gällande pedagogens förhållningssätt och miljöns form. Vi tror att pedagogens reflektion kring inomhusmiljön och det egna förhållningssättet inom förskoleverksamheten är en viktig del i hur barn koncentrerar sig. Uppenbarligen har miljön ett stort inflytande i barns koncentrationsförmåga, vilket får oss att tro att det är viktigt att pedagogen ständigt reflekterar kring hur hen går tillväga för att miljön ska gynna samtliga barn. Vi förmodar även att det är betydelsefullt att pedagogen och hans arbetslag reflekterar kring det egna förhållningssättet och bemötande av barnen oberoende av en stressad situation. Vi tänker oss att reflektion är ett hjälpmedel till utveckling där pedagogen kan se för- och nackdelar i inomhusmiljön men även bemötandet. En verksamhet utan reflektionstid tror vi kan ha det svårt att finna bakomliggande orsaker som kan påverka barnets koncentration i förhållande till inomhusmiljön.

Malin motiverade även att ett tydligt sätt att formulera sig är viktigt. ”Att man hela tiden gör allt för att det ska vara tydligt för barnen”⁵. Detta förhållningssätt skulle kunna vara ett sätt att minimera barns risk att hamna i en koncentrationssvårighet eftersom pedagogen ständigt strävar efter tydlighet. Under observation 1 synliggjorde vi att när barnet inte förstod vad pedagogen ville förmedla tappade barnet intresset och sitt fokus. Vi tror att detta är naturligt med tanke på att vi personligen får svårt att förstå informationen och tappar koncentrationen när förmedlaren är otydlig. Vi tror att ett förhållningssätt där pedagogerna är otydliga i sitt förhållningssätt kan resultera i att barnet uppfattar sig själv som mindre kompetent. Med detta tror vi att när ett barn inte förstår eller kan uppfatta instruktioner av en pedagog kan barnet uppleva sig själv som okunnig eller ett barn som inte kan göra som andra barn. I Mikro-systemet framgår det även att samtliga interaktioner som sker har en kontinuerlig påverkan på

⁴ Förskollärare Malin, intervju, 2019-03-15.

⁵ Förskollärare Malin, intervju 2019-03-15.

individens utveckling (Smidt 2010, s. 69–70). Eftersom vi gör detta antagande tror vi att barnets uppfattning om sig själv kvarstår under ett flertal levnadsår.

Anna talade om en situation där barnen hade olika intressen för sång. Hen beskrev att ett barn i barngruppen tyckte om att sjunga traditionella sånger såsom ”blinka lilla stjärna” eller ”bä bä vita lamm” och att ett annat barn hade intresset för modernare sånger som “despacito”⁶. Vidare förklarade hon att arbetslaget valde att lyfta barnens olika intressen och sjunga de olika sångerna trots att hen upplevde att det kunde vara komplicerat att sjunga på andra språk. Uttalandet av Anna tolkas som att pedagogerna på avdelningen har ett öppet förhållningssätt gentemot barnens intresse. Det vill säga att pedagogerna lyfter upp det enskilda barnets intresse och ser möjligheter i dessa intressen istället för hinder. Vi tror att det är viktigt att den pedagogiska verksamheten influeras av barnens intresse vilket gör det viktigt för pedagogerna att använda sig av ett öppet förhållningssätt där de välkomnar nya förslag. Vi förmodar att det kan resultera i att pedagogerna stödjer barnen med att stärka sin egen självkänsla och koncentrationsförmåga i situationer när de hamnar i en koncentrationssvårighet.

Förskollärares yttrande leder oss in i Mikrosystemet som innebär att bemötandet med andra individer påverkar barnet (Smidt 2010, s.69–70). Vi förmodar att sättet som pedagogen upplever barnet påverkar barnets självupplevelser. Vi menar att om pedagogen exempelvis erfaras att barnet är i en svårighet resulterar det enkelt i att barnet uppfattar detta och på så sätt hamnar i en svårighet där koncentrationen påverkas. Om pedagogen däremot ser på barnet som en möjlighet där omgivningen påverkar koncentrationsförmågan resulterar detta i en positiv omgivning som ständigt ser möjligheter istället för hinder.

Eva förklarar i intervjun att ”vi försöker få barnen att samarbeta med personalen, därmed tänja på sina gränser och våga utmanas i en annan miljö än den som de är vana vid”⁷. Under observation 2 kunde vi se att pedagogens uttalande var överstämmande med verksamhetens verklighet. Vi deltog under samlingen tillsammans med barnen och pedagogerna på avdelningen. Under observation 2 berättade Eva om dagens schema där det framgick att de senare under dagen skulle måla teckningar till sina vänner. Vi noterade hur ett barn påverkades av dagens planering då hen upplevde stress och oro. När barngruppen målade blev hen frustrerad, vilket resulterade i att hen satt still på sin plats och vägrade arbeta. Vid det tillfället kom Eva fram till oss och förklarade att barnet förhåller sig på detta sätt när de ska

⁶ Förskollärare Anna, 2019- 03 -19.

⁷ Förskollärare Eva, 2019-03-26.

måla. Barnet har tidigare förklarat att hen inte målar med pennor hemma och vill därför måla med händerna.

Observation 2 fick oss att reflektera kring hur mycket en pedagog egentligen bör utmana ett barn och var gränserna går. Vi tror att förskolebarnet utvecklas genom olika utmaningar men att pedagogen även bör ha överseende så att barnet inte ska uppleva obehag. Vi tänker oss att det är viktigt att pedagogen tänker på hur barnet upplever sig själv under utmaningens gång där vi menar att barnet inte ska behöva förstå sig själv som otillräcklig eller oduglig. Barn bör utmanas på ett sätt där hen inte skapar en osäker självkänsla och hamnar i en situation där hen inte klarar att koncentrera sig i. När ovanstående observation genomfördes uttalade Eva om att barnet koncentrerar sig och arbetar bättre när hen får måla med sina händer”. Vi tolkar situationen som att barnet hamnar i en koncentrationssvårighet när hen inte får utöva den förmågan som barnet tidigare är van vid. Eva förklarade att ”hon valde att utmana barnet till att måla med pennor, men att hen upplevde att barnet hamnade i en svårighet där koncentrationsförmågan rubbades”⁸.

Genom observation 2 och pedagogens uttalanden tolkar vi det som att barnets Mesosystem har påverkats. Vi tror att barnet hamnar i multisetting participation där olika miljöer påverkar barnets uppfattningsförmåga (Bronfenbrenner 1997, ss.25, 209 & Churchman & Ginosar 1999, s.269). Barnets hemmiljö skiljer sig från förskolans miljö, hemma får barnet göra annorlunda än vad barnet får göra på förskolan och detta kan resultera i att barnet får svårigheter i att bilda sig en uppfattning om hur hen bör agera.

Utifrån observation 2 förflyttas barnet därefter till Ecological transition som innebär att barnet blir delaktig och en primär länk mellan olika system, som i detta fall är hemmet och förskolan. Vi tror att det leder till förvirring för barnet när hen förflyttar och skapar erfarenheter från de två systemen parallellt (Bronfenbrenner 1997. ss.25, 209 & Churchman & Ginosar 1999, s.269). Barnet i det här fallet kan uppleva en viss osäkerhet i hur målandet med pennor ska gå till, som i sin tur påverkar barnets koncentrationsförmåga eftersom hen upplever ett flertal intryck samtidigt. Vi antar att det är viktigt att pedagogen använder det öppna förhållningssättet där de utmanar barnet i små steg för att barnet ska känna sig trygg och kunna utvecklas i sin egen takt utifrån hens erfarenheter.

Genom Mesosystemet får barnet möjligheten att ta med sig kunskaper och erfarenheter från de miljöer hen har befunnit sig i och sedan använda sig av dem i den befintliga miljön som

⁸ Förskollärare Eva, 2019- 03-26.

hen är i. Utifrån Mesosystemet ges pedagogen en förståelse för när barnet tar med sig kunskaper från tidigare miljöer (Bronfenbrenner 1997, ss25, 209& Churchman & Ginosar 1999, s.269). Vidare tror vi att funderingar från pedagogernas håll kan komma att uppstå men att det gäller för pedagogerna att vara öppensinnade och försöka förstå barnets upplevelser och stödja hen till att inte hamna i en situation där koncentrationsförmågan påverkas negativt.

Vidare förklarade Eva ”att barn lär så länge vi pedagoger ger dem möjligheten att lära”⁹. Vi tror att pedagogernas öppna förhållningsätt är viktigt i möte med barnen där de ges möjligheten till att utveckla sina förmågor. Malaguzzi förklarade miljön som den tredje pedagogen, som är beroende av en engagerad och lyhörd pedagog. ”Lärarens viktigaste roll är att hitta, organisera och erbjuda resurser åt barnen” (Smidt 2014, s.99). Vi förstår förskollärares uttalande som att hen är den person som avgör för hur mycket barnen kan eller får utvecklas. Väljer pedagogen att inte utmana barnet eller utgå från barnets förmågor och egenskaper resulterar det i att barnet begränsas och inte ges utrymme och möjlighet till att utvecklas utifrån de egna behoven. Edwards& Gandini & Forman (2011) skriver att ”bland våra målsättningar ingår att varje barns identitetsupplevelse ska stärkas genom ett erkännande från kamrater och vuxna” (s.43). Denna förklaring kopplar vi till pedagogens yttrande eftersom vi tror att möjligheterna som pedagogerna skapar leder till att barn lär sig att hantera sin koncentrationsförmåga i miljöer och aktiviteter.

Eva förklarar även att ”krav som ställs på barnen kan resultera i att de tappar koncentrationen i sitt görande eftersom mötet med andra i omgivningen blir mer betydelsefullt¹⁰”. Barnet i detta fall interagerar fortfarande inom Mikrosystemet där samspelet med andra personer och interaktionen med pedagogerna i verksamheten har en stor betydelse (Smidt 2010, s.69–70).

Utifrån förskollärares uttalande har vi reflekterat kring hur förväntningarna och kraven som barnen ställs inför påverkar deras koncentrationsförmåga. Vi förstår förskollärares uttalande som att när de ställer krav på att barnen exempelvis ska sitta stilla och koncentrera sig i den pågående aktiviteten försvåras deras koncentrationsförmåga. Vi tror att när barn ställs inför dessa krav kan de hamna i en koncentrationssvårighet eftersom de inte kan hantera och bemöta de krav och förväntningar som pedagogen har. Vi tolkar även det som att förskolläraren syftar på att förväntningarna sätter press på barnen, vilket resulterar i att deras tänkande blir rörigt eftersom de behöver fokusera på flera saker samtidigt. Vidare tänker vi oss att inom

⁹ Förskollärare Eva, 2019-03- 26.

¹⁰ Förskollärare Eva, 2019-03-26.

Mikrosystemet tilldelas barnen roller som innebär att närstående har förväntningar på de (Smidt 2010, s.69–70). Utifrån våra reflektioner tror vi att pedagogerna tilldelar barnen roller och sätter olika krav och förväntningar på dem omedvetet. Vi tror att detta påverkar barnen negativt eftersom de bör anpassa- och uppföra sig på ett visst sätt utifrån samhällets normer och värderingar. Med detta sagt tror vi att barns koncentrationssvårighet påverkas när de interagerar med andra individer i en inomhusmiljö som de upplever förvirring och press från. Utifrån båda observationerna antar vi att dessa förskolor består av olika normer om hur barnet bör bete sig samt uppfylla verksamhetens- men även samhällets krav. Vi tror att samhället har byggt upp normer om hur hen bör bete sig och om individen inte når upp till dessa krav och normer betraktas hen som avvikande eller som en person med svårigheter.

Malin uttryckte att ”vi vill ju att alla barn ska bemöta varandra väl för att alla ska trivas och känna sig trygga här”¹¹. Vi tror att förskollärares intention är god men kan övergå till att vara negativt. Att förskolläraren uttrycker sig på detta sätt innebär för barnet att hen bör bete sig på ett visst sätt för att bli accepterad i det bestämda sammanhanget. Vi menar att om barnet inte agerar utefter det som pedagogerna vill leder det till att barnet inte platsar in inom förskollärares ramar för uppförande och blir därmed avvikande. Detta är även centralt utifrån Mikrosystemet då det innebär att barnets närstående och pedagoger ger barnet de roller som de vill att barnet ska agera utefter (Smidt 2010, s.69–70). Vi tror att detta påverkar sättet barnet utvecklas och formas eftersom hen ständigt behöver utgå från andras syn. Med detta menar vi att barnet tvingas utvecklas hastigt med tanke på kraven de ställs inför, som i sin tur resulterar i att barnet inte får möjligheten att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar.

Vi tror även att inomhusmiljön har en påverkan på hur barn förhåller sig till de krav och förväntningar som de ställs inför, om inomhusmiljön är strukturerad och anpassad efter individernas behov och förmågor tror vi att barnen lätt kan förstå och hantera sin omgivning. Är inomhusmiljön däremot otydlig och rörig kan barnen lätt hamna i koncentrationssvårighet på grund av att miljön blir en påfrestning med för många intryck och oklarheter.

¹¹ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

6.2 Inomhusmiljöns betydelse för barn i koncentrationssvårigheter

Malin förklarade att ”det kan ju vara så att ett barn fungerar väldigt bra i vissa miljöer men mindre bra i andra miljöer. Då måste man fråga sig vad det är som fungerar, vilken miljö det är som är bra för barnet”¹². Förskolläraren gav även ett exempel på en sådan händelse.

”Vi har ett barn inne på avdelningen som hade svårt att arbeta med lera när aktiviteten skulle hållas i förskolans gemensamma hall. Barnet sprang ofta runt och gjorde flera saker samtidigt. Vi i arbetslaget satte oss ner för att reflektera kring detta och kom fram till en förändring. Vi beslutade att leran skulle flyttas in till vår avdelning eftersom miljön hos oss är väldigt lugn. När barnet arbetade med leran inne hos oss gick det hur bra som helst”¹³.

Malaguzzis filosofi om miljön som en tredje pedagog lyfter att läraren har en roll där de ska hitta, organisera och ordna resurser åt barnen (Smidt 2014, s.99). Detta menar vi kan genomföras genom den faktiska miljön, utifrån det pedagogerna förklarade i intervjun tror vi att det krävs mer än att pedagoger ska hitta och organisera resurser åt barnen, utan vi tror att det även är viktigt att varje barn kan använda sig av det material som finns i miljön utan att hamna i en koncentrationssvårighet. Vi förmodar att när barn inte kan koncentrera sig i de resurser som pedagogerna anskaffar till avdelningen tar det längre tid för barn i koncentrationssvårigheter att utvecklas.

Malaguzzis filosofi förklarar även att vuxna kan stödja och förbättra inlärningen- och utvecklingen hos barn (Smidt 2014, s.10–13). Enligt denna filosofi tror vi att pedagogerna har ett ansvar i att förflytta och göra ordning i förskoleverksamhetens inomhusmiljö för att skapa en miljö som är anpassad för samtliga barn. Vi tror att barnet i ovanstående exempel befinner sig i en sekundärkoncentrationssvårighet eftersom hen hamnade i en koncentrationssvårighet i ena rummet men inte i det andra. Detta får oss att tro att pedagogerna i situationen kunde stödja och förbättra barnens utveckling kring aktiviteten genom att förflytta en aktivitet till ett annat rum i en lugnare miljö. Vi tror att om pedagogerna skulle välja att låta leran vara i den gemensamma hallen skulle det resultera i ett långdraget lärande inom aktiviteten. Detta eftersom barnen sprang runt och gjorde ett flertal saker samtidigt, vilket vi förmodar medför att de får det svårt att koncentrera sig i aktivitetens innehåll.

¹² Förskollärare Malin, 2019-03- 15.

¹³ Förskollärare Malin, 2019-03- 15.

Eva förklarade att ”när ett barn upplever den fysiska miljön som rörig och ostrukturerad kan barnet få koncentrationssvårigheter”¹⁴. Detta uttalande hade vi svårt att tolka eftersom vi inte riktigt förstår vad pedagogen egentligen syftar på. Vi förstod inte om pedagogen menar att koncentrationssvårigheten förekommer på grund av den fysiska miljön eller om hen menar att koncentrationssvårigheten finns inom barnet, eftersom hen uttalade sig med ”kan barnet få koncentrationssvårigheter” och inte med ”kan barnet hamna i en koncentrationssvårighet”. För oss innebär de olika uttalandena en stor skillnad där betydelsen och synsättet blir olika. Ena synsättet är att pedagogen menar att barnet befinner sig i en inom-husmiljö som bidrar till att barnet hamnar i en koncentrationssvårighet. Att barnet är i en sekundärkoncentrationssvårighet vars betydelse är att koncentrationssvårigheten är situationsbunden, vilket betyder att barnet befinner sig i en miljö som orsakar koncentrationssvårigheter. Andra synsättet är att pedagogen menar att barnet bär på svårigheten inom sig och att miljön hjälper att framhäva koncentrationssvårigheten, det vill säga att barnet har en primärkoncentrationssvårighet som finns inom barnet.

Vi väljer att utgå från första synsättet och tänker i det sammanhanget på Malaguzzis filosofi där miljön betraktas som en tredje pedagog. Med stöd av filosofin tolkar vi förskollärarens yttrande som att en rörig och ostrukturerad miljö kan betraktas på samma sätt som att en pedagog skulle förhålla sig på ett otydligt och stressande sätt. Vi tror att förskollärarens uttalande tyder på att inomhusmiljö har en stor påverkan på hur- och om ett barn kan koncentrera sig i en viss inomhusmiljö. Vi upplever att pedagogen egentligen tänker utifrån ett perspektiv där hen syftar på att barnet hamnar i en koncentrationssvårighet på grund av miljön men att hen talat utifrån ett perspektiv där svårigheten finns inom barnet. Om förskolläraren skulle utgå från det sistnämnda perspektivet skulle pedagogen uppleva att hen inte kan stödja barnet.

Malin berättade att ”det kan ju vara spetsigt att skapa inomhusmiljöer men vi försöker att blanda lite så att alla ska få ett russin”¹⁵. Vi tyder detta som att hen försöker uttrycka att de antränger sig i att skapa inomhusmiljöer utifrån barnen men att det vid en del tillfällen kan vara komplicerat. När pedagogen förklarade att de använder sig av ”russin” tolkar vi det som att hen menar att varje barn får möjligheten att bidra med något litet i verksamhetens inom-

¹⁴ Förskollärare Eva, 2019-03- 26.

¹⁵ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

husmiljö, såsom val av aktivitet eller på vilken plats en aktivitet ska äga rum. Vi förstår det som att hen vill förmedla att när ett barn kan identifiera sig i något eller känner en delaktighet blir det enklare att koncentrera sig och mer intressant att ta till sig den information som pedagogen förmedlar. Detta får oss att tro att arbetslaget använder sig av barnen som utgångspunkt när de utformar sin inomhusmiljö, pedagogen ger en känsla av att hen vill skapa fysiska miljöer utifrån barnens intressen och förmågor. Vi tolkar även detta som att hen vill tydliggöra att pedagogerna är de individer som gör det stora arbetet i skapandet av de anpassade inomhusmiljöerna men att de influeras av barnen som befinner sig på avdelningen.

Exosystemet står för att individen befinner sig i en miljö som hen själv inte kan påverka men påverkas väldigt mycket av (Smidt 2010, s. 84). Barnen på förskolan kan själva inte göra om den inomhusmiljö som de befinner sig i men att de kan däremot påverka den. Vi tror att anledningen till att förskolläraren och hens arbetslag väljer att utgå från barnens intresse är för att det blir enklare för barnen att koncentrera sig när de finner ett intresse i olika aktiviteter eller liknande. Vi tror att det är genom miljön som pedagoger kan skapa möjligheter för barn i koncentrations svårigheter eftersom vi upplever att det är mindre risk att individen tappar koncentrationen när ett intresse finns.

Eftersom pedagogerna är de individer som kan göra om verksamhetens inomhusmiljö antar vi att en engagerad och lyhörd pedagog kan vara till en fördel för barn i koncentrations svårigheter. Som tidigare nämnts tror vi att miljön har en stor påverkan på barns koncentrationsförmåga, vi antar att det är betydelsefullt att den konstrueras på ett sätt som är anpassat efter hela gruppen där alla barnens olika behov tillvaratas. Vi tror att det kan vara till en fördel att varje barn får ett så kallat "russin" samtidigt som det kan vara nödvändigt med tydliga pedagoger och strukturer i inomhusmiljön. Vi förmodar att inomhusmiljöns utformning hänger på pedagogerna och att miljön i sin tur påverkar barnens sätt att koncentrera sig. Vi förstår detta som att barn i koncentrations svårigheter är i behov av en anpassad inomhusmiljö för att kunna koncentrera sig och att miljön behöver engagerade pedagoger som kan anpassa inomhusmiljön.

Malin förklarade även att en inomhusmiljö som har för mycket att erbjuda kan resultera i att barn tappar koncentrationsförmågan. Barn som stöter på flertal intryck kan bli distraherade från en pågående aktivitet. Vidare förklarar hon att detta exempelvis "kan vara i form av

leksaker eller andra barn”¹⁶. Vi förstår detta som att pedagogen gör ett förtydligande om att koncentrationssvårigheter kan förekomma hos vilket barn som helst och att inomhusmiljön samt omgivningen är det som skapar dessa koncentrationssvårigheter. Eftersom Malaguzzi menar att miljön är en tredje pedagog (Smidt 2014, s. 126) väljer vi att se på inomhusmiljön som något som kan skapa möjligheter men också skapa hinder. Vi förmodar att dessa hinder och möjligheter förekommer beroende på hur inomhusmiljön är utformad och hur pedagogerna väljer att forma inomhusmiljön.

Elin förklarade att de hade ”inrett avdelningen med olika stimulerande föremål innan barnen kom in på avdelningen, när barnen därefter fick syn på föremålen förstod pedagogerna att barnen blev uppstressade och ofokuserade. Detta resulterade i att pedagogerna fick tänka om”¹⁷. Vi förstår detta som att förskolläraren valde vid det tillfället att organisera om på avdelningen för barnens trivsel och för att de skulle kunna använda sig av miljön som fördel där barnen inte behöver hamna i en koncentrationssvårighet. Uttalandet visar oss att miljön kan ha en väldigt stor påverkan på hur barnen samspelar ihop med den befintliga inom-husmiljön. Malin förklarar vidare att ”det är viktigt att barnen känner sig trygga på förskolan, de tillbringar den mesta delen av sin tid på förskolan och bör därför känna att de trivs och har kul”¹⁸. Eftersom förskolläraren gjorde detta uttalande får det oss att tro att inom-husmiljöns form är den som kan vara avgörande i barnens upplevelser och välmående. Vi förmodar att när ett barn hamnar i en koncentrationssvårighet kan hen känna en ansträngande känsla, vilket i sin tur resulterar i att individen inte kommer att trivas på avdelningen. Av denna anledning tror vi även att pedagoger måste engagera sig i miljön för att samtliga barn ska få möjligheten att trivas i den befintliga inomhusmiljön. Vi tror att det är på ett sådant sätt som miljön får en meningsfull betydelse och kan ses som en tredje pedagog. Om miljön inte skulle tillföra något betydelsefullt för barnen antar vi att miljön inte kan ses som en tredje pedagog.

Detta leder oss in på Evas yttrande om att de utgår från barnens intresse när de gjorde om inomhusmiljön på avdelning. Det aktuella intresset hos barnen var vid det tillfället rymden och pedagogerna valde att tillföra rymdrelaterat material i vrån för rollek. Hon berättade vidare att arbetslaget kunde synliggöra hur ett barn som ofta hamnar i koncentrations-svårigheter vid arbetandet med rymdmaterialet lätt kunde diskutera ämnet utan att hamna i en

¹⁶ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

¹⁷ Förskollärare Elin, 2019-03-21.

¹⁸ Förskollärare Elin, 2019-03-21.

koncentrationssvårighet när materialet hade tillförts till rollekshörnan. Vi tror att detta skulle kunna bero på att barnet trivs och uppskattar att befinna sig i denna vrån och kunde av den anledningen diskutera ämnet som hen i vanliga fall har svårigheter att göra. Det vi menar med detta är att vi förmodar att när pedagogerna utgår från barnens intresse i kombination med annat blir det lätt och naturligt för barnet att använda sig av materialet. Vi tror även att detta är ett tillfälle där miljön kan betraktas som en tredje pedagog eftersom rymden i kombination med rollek hjälpte barnet att hinna koncentrationen för att diskutera och använda sig av rymdmaterial, vilket i sin tur hjälper barnet att utvecklas inom detta ämne. För att miljön ska kunna ses som en tredje pedagog tror vi att det är viktigt att pedagoger lägger ner tid och prioriterar inomhusmiljön under sina reflektioner för att samtliga barn ska kunna samspela tillsammans med avdelningens material. Vi antar att det är viktigt att pedagogerna finner knep för att lyckas skapa en betydande inomhusmiljö som kan betraktas som en tredje pedagog och samtidigt hjälpa barnen att inte hamna i koncentrationssvårigheter. Vi förmodar att om det finns barn som ofta hamnar i koncentrationssvårigheter borde inte den inomhusmiljön ses som den tredje pedagogen. Vi menar att miljön enbart kan ses som en tredje pedagog när det underlättar och stödjer barnen i deras utveckling och självkänsla. Malaguzzis filosofi förklarar att ”miljön ses som en tredje pedagog och är beroende av en lyhörd och engagerad pedagog” (Smidt 2014, s.99). Av denna anledning tror vi att pedagogerna är de som kan hitta knep som är betydelsefulla, är inte pedagogerna lyhörda och kan hitta olika tillvägagångssätt som kan minska risken för barnen att hamna i koncentrationssvårigheter antar vi att inomhusmiljön kommer vara outvecklad o oanpassad efter samtliga barn i verksamheten.

Under observation 3 bevittnade vi hur en av pedagogerna valde att föra bort ett barn som hade svårt att sitta still och koncentrera sig. Förhållningssättet väckte starka känslor hos oss där vi tydligt fick se hur exkludering i en barngrupp kan se ut. Under händelseförloppet lade vi märke till hur situationen skapade oro hos barnet men även hos de andra barnen eftersom den etiska miljön påverkades negativt.

”Malaguzzis filosofi förklarar att samspel och relationer även är viktiga” (Smidt 2014, s.126), vilket vi anser har en påverkan på den etiska miljön. ”Bland vår målsättning ingår att varje individs identitetsupplevelser ska stärkas genom erkännande från kamrater och vuxna” (Edwards& Gandini & Forman 2011, s. 43). Vi tror att den etiska miljön har en stor påverkan på hur ett barn agerar. Exosystemet förklarar att det är viktigt att ha förståelse för olika händelser som barnet har fått genomgå när man ser på hens utveckling (Smidt 2010, s. 84). Vi ser

på detta som att när en händelse inträffar påverkas omgivningen på olika sätt beroende på händelse. Vi menar att en rolig händelse kan spegla av sig på den etiska miljön som i sin tur blir positiv, och även tvärtom ifall händelsen är mindre rolig som i observation 3. Vi tror att en sådan händelse påverkar den etiska miljön för samtliga barn och inte enbart för barnet som befinner sig i koncentrationssvårigheten. När den etiska miljön påverkas på grund av en sådan händelse tror vi att det är viktigt att pedagoger har förståelse för att olika händelser kan sätta spår hos barn i koncentrationssvårigheter. Utifrån denna händelse kunde vi se att den etiska miljön som uppstod inte stöttade barnet i hans koncentrationssvårighet utan resulterade i obehag, vilket vi tror kan sätta spår hos hen. Åsa förklarade att ”när ett barn har det rörigt hemma så blir barnet automatiskt väldigt rörigt på förskolan också. Barnet har det svårt att samspela och koncentrera sig i lekar och uppgifter”¹⁹. Vi betraktar detta yttrande som att hen menar att en rörig atmosfär påverkar barnets beteende. Därför tror vi att det kan vara betydelsefullt att pedagoger även reflekterat kring den etiska miljön och vilken påverkan även den har. Vi tror inte att något barn upplever det roligt att bli bortförd eller exkluderad på det sättet som i observation 3. Därför antar vi att den etiska miljön har lika stor betydelse som den fysiska inomhusmiljön.

Som tidigare nämnts förklarar Exosystemet vikten av att ha förståelse för händelser som individen har genomgått (Smidt 2010, s. 84), vi förstår det som att även händelser som uppstår på förskolan kan påverka den befintliga etiska miljön. Exempel på detta kan vara att pedagogen hjälper barnet som befinner sig i en koncentrationssvårighet, ger konstruktiv feedback och visar att pedagogen finns till för att stödja barnets koncentrationsförmåga. Vi tror att den etiska miljön på följande vis kan påverkas positivt eftersom barnet inte behöver känna sig som en börda. Vidare tror vi att det är viktigt att den etiska miljön är på en nivå där samtliga barn, oavsett om ett hen är i koncentrationssvårigheter eller inte, ska få synas och höras utifrån ett förhållningssätt där pedagogerna visar hänsyn och förståelse. Vi tror att ömsesidig hänsyn, förståelse och respekt är en fördel för att den etiska miljön ska betraktas som positiv för barnet i koncentrationssvårigheter. Om detta inte existerar i den etiska miljön tror vi att barn i koncentrationssvårigheter kan betrakta sig själva på ett negativt sätt där de är ett problem för verksamheten eftersom de bemöts som ett problem av pedagogerna.

¹⁹ Förskollärare Åsa, 2019- 03-10.

Malin förklarar att de försöker individanpassa verksamheten där de anstränger sig för att hitta en nivå och inomhusmiljö som passar samtliga barn. Vidare förklarar hon att ”det är viktigt att barnen får känna att de lyckas i så många situationer som möjligt”²⁰. Vi antar att detta agerande medför att samtliga barn, oberoende av förutsättningar eller förmågor får möjligheten att känna tillhörighet samt att de är betydelsefulla eftersom barnen själva är utgångspunkten i verksamheten. Däremot tror vi att det kan vara svårt för pedagoger och avdelningar att individanpassa den befintliga inomhusmiljön eftersom barn kan vara väldigt olika. Vi menar att det är viktigt att varje pedagog finner ett arbets- och förhållningssätt som passar de vuxna och barnen på avdelningen. Förskolläraren som gjorde detta uttalande arbetar på en avdelning som består av 6 barn. Vi tror givetvis på att det är betydelsefullt att ha barnen som utgångspunkt men upplever att individanpassning kan göra arbetet komplicerat när en barngrupp består av 15 barn och att man då får försöka utgå ifrån de intressen som barnen har gemensamt. Vi förmodar att olika barn fungerar olika beroende av den fysiska och etiska miljön samt att pedagogerna behöver skapa rätt inomhusmiljö för barnen på respektive avdelning. Vi antar att lättaste sättet att förhindra klyftor är genom att skapa en inomhusmiljö där även barn i koncentrationssvårigheter kan befinna sig- och arbeta i.

6.3 Samhället och omgivningens betydelse för barns koncentrationsförmåga

Malin förklarar i intervjun att ”föräldrar ger barn en roll i hemmet där de förväntar sig att barnet ska agera och bete sig på ett visst sätt, vare sig det är en dotter, son, syster eller bror. Rollen som barn tilldelas kan innebära ett visst bemötande från föräldern”²¹. Barnet sett utifrån Mikrosystemet påverkas återigen av de roller som barnen automatiskt tilldelas av sin omgivning. Eftersom pedagogen beskrev att barnet tilldelas olika roller i familjen kopplar vi detta vidare till kultur och etnicitet. Vi tänker oss att även kulturer kan vara en viktig del i hur barnet växer upp och hur de uppfattar sig själva i olika situationer. Bronfenbrenner förklarar vidare att i Mikrosystemet ingår barnet i olika sociala positioner i samhället där hen förväntas agera som ett syskon, barn eller kamrat (Smidt 2010, s.69–70). Vi förstår det som att dessa roller påverkar hur barnet blir bemött av sin omgivning, vi menar att pedagogerna har en viss

²⁰ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

²¹ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

förväntan på hur barnet ska förhålla sig, exempelvis som i observation 3 där pedagogen förväntade sig att barnet skulle sitta och lyssna under samlingen.

Malin förklarar vidare att ”dessa olika roller formar barnet till den individ som föräldrarna vill att hen ska vara, genom att barnet tillägnar sig olika roller under sina levnadsår kan även den individuella utvecklingen påverkas”²². Vi tolkar detta som att Malin menar att barns tänkande och agerande formas av de förväntningar som barnets utsätts för. Vi förstår även detta som att barnet påverkas av sättet som föräldrarna och pedagoger behandlar dem på. Malin berättade vidare att ”detta påverkar barnets utveckling men även sin egen självkänsla och självbild”. Vi förstår det som att när pedagogerna och föräldrarna tilldelar barnen olika roller förväntar de sig att barnet ska bete sig på ett visst sätt på grund av att samhällets normer kräver det. Vi tror att dessa normer avgör om ett barn betraktas som avvikande eller inte, vi ser detta från ett perspektiv där samhället sätter press på barnet då det ständigt vill att varje invånare bör agera utefter de principer som eftersträvas. Utifrån vår reflektion förstår vi det som att samhället vill att barnen ständigt ska agera tillsammans med sin omgivning och inte utmärka sig från det som anses vara normalt. Utifrån detta är det samhället som avgör var som är ett vanligt beteende. Vi menar även att detta skapar klyftor bland människor där olikheter inte får en chans att normaliseras. Samhället blir en sluten cirkel där ingen individ får utmärka sig och avvika från det vanliga.

Exosystemet förklarar att individen inte kan påverka den befintliga miljön kring individen men blir påverkad av den (Smidt 2010, s.84). Vidare kopplar vi detta till Makrosystemet som innefattar miljön som individen lever i men som gradvis utvecklas under hens levnadsgång (Smidt 2010, s.69). Makrosystemet förklarar att samhället som individen interagerar med påverkar hen utifrån kulturer som skiljer sig åt beroende på trosuppfattning och socioekonomisk status. Även kultur, etnicitet och värderingar har en påverkan på individen inom Makrosystemet (Thomassen 2011, s.90–91). Vi menar att olika kulturer och etniciteter innefattar olika värderingar kring beteenden. Utifrån våra intervjuer förstår vi att pedagogerna påverkas av samhällets normer om hur ett barn ska agera.

Malin förklarade att ”det är en självklarhet att barn kommer till förskolan med en viss bakgrund som skiljer sig från det som förskolan förutser. Förskolor utgår ju från den svenska kulturen och värderingar som finns”²³. Utifrån vår reflektion tänker vi oss att barnets

²² Förskollärare Malin, 2019-03-15.

²³ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

bakgrund är en inlärd kultur som barnet har med sig från sina tidigare levnadsår. Vi tror att det kan bli utmanande när barnet kommer till förskolan där en ny kultur och miljö kan påverka barnets upplevelser och förmågor. När barnets upplevelser och förmågor påverkas antar vi att koncentrationen påverkas eftersom det kan bli många intryck samtidigt för barnet. Makrosystemet är ett system som förklarar hur en individ lever och interagerar med andra för att ta plats i samhället (Smidt 2010, s.69).

Vidare förklarade Malin att ”i förskoleverksamheten stöter man som pedagog ofta på olika etniciteter och kulturer som påverkar det egna arbetet”²⁴. Vi tolkar detta som att hon menar att barnens föräldrar kommer till förskolan med ett visst synsätt på hur de vill att deras barn ska bemötas och utvecklas. Vi förstår detta som att föräldrarnas inflytande i verksamheten kan skapa klyftor mellan förskolan och hemmet men även mellan barn och barn samt pedagoger och barn. Vår reflektion förde oss vidare till tankar kring att samarbetet med hemmet är betydelsefullt för barnets utveckling och koncentrationsförmåga eftersom pedagogerna kan få tips på vad som är till fördel för barnet genom föräldrarna. När pedagogerna samarbetar med barnets hemmiljö kan de ta del av de skilda kulturerna som barnet har och sedan lyfta de i verksamheten på ett sätt där barnet kan känna tillhörighet. Vi förstår det som att det är betydelsefullt att lyfta barnens olikheter i gruppen på ett sätt som inte är utmärkande. Vi tror att en verksamhet där barnen inte känner tillhörighet blir tråkig för de, vilket i sin tur resulterar i att de lätt tappar fokus och därmed hamnar i en koncentrationssvårighet.

Under observation 4 kunde vi se att barnens bakgrund speglade sig i deras förhållningssätt och agerande. Under matsituationen observerade vi att ett barn åt med händerna när pedagogerna förklarade att hen skulle äta med besticken som fanns. Vi tror att detta är ett beteende som barnet fått hemifrån och är vanligt för hen men inte i förskolan.

Vi antar att dessa skilda normer innebär att barnet upplever förvirring eftersom detta beteende i vanliga fall inte är märkvärdigt. Genom våra reflektioner förmodar vi att detta tillfälle skapade en koncentrationssvårighet hos barnet eftersom hen uppenbarligen fick en känsla av att hen behövde ändra på sig för att passa in. Vi tolkar det som att barnet hamnade i en sekundär koncentrationssvårighet men samtidigt tror vi att pedagogerna upplever att barnet är i en primär koncentrationssvårighet då pedagogen förstår det som att barnet har svårigheten inom sig eftersom hen slutade äta. Makrosystemet menar att att kultur och etnicitet är en betydelsefull del av individens liv (Smidt 2010, s.69). I sin tur påverkar det hens levnadssätt

²⁴ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

som gör att individen betar sig på ett visst sätt, som i detta fall då den svenska kulturen säger att man äter med bestick.

Denna händelse förde oss vidare till Mesosystemet där barnet hamnade i Multisetting participations vilket innebär att barnet i ovanstående händelse befann sig i en situation där olika typer av miljöer kolliderade. Vi tror att när barnet är hemma kan hen agera från en viss kultur och på förskolan en annan. Enligt multisetting participations systemet påverkas barnet vid olika tidpunkter och i de miljöer hen befinner sig i (Bronfenbrenner 1997, ss.25, 209& Churchman & Ginosar 1999, s.269).

Vi förmodar att barnet även hamnade i Ecological transistion eftersom barnet blev delaktig i olika system vilket vi tolkar som att barnet blev en primär länk. Detta förstår vi som att barnet pendlar mellan två olika miljöer där hen behöver agera på olika sätt (Bronfenbrenner 1997, ss.25, 209& Churchman & Ginosar 1999, s.269). I hemmet får barnet uppenbarligen äta med händer men på förskolan vill pedagogerna att hen ska äta med besticken. Barnet i ecological transistion systemet blir en länk som måste finna balansen mellan de två miljöerna som barnet interagerar mest med (Bronfenbrenner 1997, ss.25, 209& Churchman & Ginosar 1999, s.269). Därför tror vi att det är viktigt att pedagogen använder ett öppet förhållningssätt där olikheter är accepterat för att minska risken för att ett barn ska tappa sitt fokus.

Eva förklarade att ”samhället är egentligen problemet i detta. Det är samhället som gör att dessa barn inte passar in”²⁵. Vi upplever det som att det är barnets medmänniskor som avgör eller misstänker ifall barnet befinner sig i en koncentrationssvårighet. Vi tänker att omgivningen utgår från samhällets normer och värderingar angående koncentrationssvårigheter. Vi menar att om ett visst beteende eller agerande normaliseras skulle innebörden av koncentrationssvårigheter ändrats. Efter våra reflektioner tänker vi oss att om majoriteten av samhällets befolkning betar sig på ett visst sätt blir det automatiskt ett neutraliserat beteenden och därmed ett normalt beteende.

Vi menar att om befolkningen normaliserar koncentrationssvårigheter uppfattas det inte lika avvikande men vi menar samtidigt att det är viktigt att skapa förutsättningar när koncentrationssvårigheter förekommer. Eftersom pedagogen anser att samhället är problemet i hur ett barn passar in leder det oss in på Makrosystemet som förklarar att barnets utveckling påverkas av samhällets normer och värderingar (Thomassen 2011, s.90–91). Vi förstår detta som att samhällets förväntningar på förskolebarnen tydliggör vilket beteende som är vanligt och hur

²⁵ Förskollärare Eva, 2019-03-26.

ett barn bör agera. Vi menar att dessa krav förvirrar barnen som i sin tur hamnar i en koncentrationssvårighet.

Exosystemet förklarar att det är viktigt att ha förståelse för olika händelser som barnet utsätts för vid reflektion gällande barns beteende som anses vara avvikande (Smidt 2010, s.84). Vi förstår det som att Eva anser att barnet inte är problemet i samhället, utan att samhället är problemet och påverkar barnet. Det Exosystemet vidare tydliggör är att barn som är med om olika händelser som de själva inte kan avgöra i slutändan har en stor påverkan på barnets utveckling. Vi tolkar detta som att barnet inte kan påverka samhällets värderingar men att barnet påverkas av det, då vi tror att samhällets förväntningar är grunden till koncentrationssvårigheter.

Elin förklarade att ”barn är som oskrivna blad. De lär och tar efter det dem ser och får höra från sina närstående. Barnen lagrar information och bildar sedan egna uppfattningar kring saker och ting. Detta kan leda till konflikter mellan pedagog och förälder. Vi vill ju som sagt barnets bästa och vi ger barnet en kultur som grundar sig på förskolans läroplan. Det kan självklart krocka med föräldrarnas syn och värderingar, och kan leda till stora klyftor”²⁶. Vi tänker oss att förskollärares uttalande tydliggjorde hur det faktiskt kan se ut i verksamheten. Vidare tänker vi att ett barn som använder sig av sina kunskaper i en ny miljö som består av en ny kultur kan hamna i en koncentrationssvårighet. Vi tror att barn som ständigt fångar in ny information och nya intryck kan göra det komplicerat för hen att fokusera, vi menar att verksamhetens kultur bidrar med många intryck som resulterar i att barnet hamnar i en koncentrationssvårighet.

Malin förklarade att ”i förskoleverksamheten stöter man som pedagog ofta på olika etniciteter och kulturer som påverkar det egna arbetet”²⁷. Uttalandet fick oss att reflektera kring hur barnen påverkas av kulturer och etniciteter. Eftersom barn ständigt interagerar med andra människor i omgivningen antar vi att det påverkar utvecklingen och hur-, om- samt när ett barn hamnar i en koncentrationssvårighet. Det vi tänker oss är att pedagoger som möter föräldrar och barn med olika kulturer behöver hitta en balans mellan föräldrarnas-, barnets- och förskolans kultur. Vi förmodar att balansen kan underlätta pedagogernas arbete men även för barnet som kan hamna i koncentrationssvårigheter och därmed upplevas som avvikande från de ”normala”.

²⁶ Förskollärare Elin, 2019-03-21.

²⁷ Förskollärare Malin, 2019-03-15.

Eva berättade att ”vi kan uppleva att ett barn är frånvarande i vissa situationer under dagen i förskolan. Det kan exempelvis vara när barnet inte vill delta i samlagen eller i en aktivitet där de övar på motoriken men det behöver inte betyda att barnet inte kan något”²⁸. Som tidigare nämnts berättade vi om observation 2 som handlade om att barnen skulle måla men att ett av barnen ville använda händerna eftersom hen gör på det sättet hemma. Vi kom fram till att barnet hamnade i en koncentrationssvårighet på grund av pedagogens utmaning och normer om hur hen bör måla. Vi tänker oss att barnet kommer från en annan kultur där handlandet skiljer sig åt från de förväntningar pedagogen hade. När barnet sedan kommer till en ny kultur tänker vi oss att det kan påverka barnets uppfattningar som kan resultera i att barnet hamnar i en koncentrationssvårighet på grund av att handlingarna skiljer sig åt och barnet behöver förstå den nya informationen vilket vi tror fick barnet att tappa fokus.

Även här befinner sig barnet i Makrosystemet då barnet utforskar sin plats i samhället och miljön där barnet befinner sig i. Enligt Makrosystemet sätts barnet på prov för att lära sig hitta balansen och hur man interagerar med andra miljöer än den barnet är van vid (Smidt 2010, s.69). Med detta menar vi att förskolläraren borde visa hänsyn eftersom hen var medveten om hur det ligger till. Förskolläraren skulle kunna förhindra situationen genom att demonstrera hur barnet kan gå tillväga istället för att ha en inställning där hen påpekar barnets brister. Hon låter alltså barnet befinna sig i en koncentrationssvårighet istället för att stödja hen, vi tror att ett öppet förhållningssätt är viktigt även i detta sammanhang där pedagogen ska kunna sätta sig i en annan persons situation.

Som tidigare nämnts talar samhället om för varje individ vad som är ett accepterad beteende eller inte, vi menar att samhället begränsar varje individ från att vara sig själv vilket även gäller vid koncentrationssvårigheter. Vi antar att det är viktigt att pedagoger ser olikheterna och arbetar med de istället för att arbeta emot de. Barnet kommer till förskolan där en ny kultur och miljö kommer att påverka barnets upplevelser kan det bli en utmaning för barnet, vilket kan resultera i att barnet får svårt att fokusera och därmed hamna i en koncentrationssvårighet.

²⁸ Förskollärare Eva, 2019-03-26.

7. Slutsats och diskussion

Utifrån vår analys av det insamlade materialet kommer vi nedan att diskutera resultatet med stöd av den tidigare forskningen. Vi kommer att lyfta tankar som vi anser är viktiga att ha i åtanke.

När vi sammanfattade och tolkade de genomförda intervjuerna kunde vi se att pedagogernas tanke- och förhållningssätt inte skiljde sig åt särskilt mycket. Majoriteten av pedagogerna hade ett tankesätt där de menar att inomhusmiljön och förhållningssättet har en stor betydelse för barnets koncentrationsförmåga. Genom studiens analys kunde vi se att pedagogernas öppna förhållningssätt var betydelsefullt gällande barns koncentrationsförmåga.

Vi tror att det öppna förhållningssättet bidrar till att klyftor bland barnen inte förekommer eftersom det mesta pedagogerna stöter på och lyfter i inomhusmiljön betraktas som vanligt. Lundgren (2006) menar att barn och elever utmärks i skolan och förskolan (Lundgren 2006, s. 172). Därför anser vi att det är viktigt att ett öppet förhållningssätt förekommer där barnet inte ska behöva utmärkas som avvikande. Om pedagogerna inte använder sig av ett öppet förhållningssätt blir synen på barnen väldigt snäv där barn som hamnar i koncentrations-svårigheter kommer att betraktas som barn med koncentrationssvårigheter.

Vi menar att när pedagoger håller sig inom ramen för vad samhället betraktar som vanligt är risken för kategorisering stor. Skolverksamhetens arbetssätt vid kategorisering av barn och elever gör att problemet hamnar hos själva barnet eftersom man ständigt strävar efter att barnen ska passa inom samhällets normer (Lundgren 2006, s.172). Vi menar att kategorisering resulterar i att barn som faktiskt befinner sig i koncentrationssvårigheter betraktas som barn med koncentrationssvårigheter eftersom barnen inte agerar efter samhällets normer. Vi tror att det är viktigt att ha i åtanke att alla barn kan hamna i en koncentrationssvårighet beroende på den befintliga miljöns utformning.

Vi anser att det är viktigt att pedagoger är lyhörda och uppmärksamma för att de ska kunna hitta den rätta inomhusmiljön för barnen som finns på avdelningen eftersom den skapas med hjälp av pedagoger. För att finna rätt inomhusmiljö behöver pedagogerna utgå från barnens intressen. Nordin-Hultman (2005) förklarar att barns beteende bli ett resultat av den pedagogik som de möter i förskolan (Nordin-Hultman 2005, s. 19–20). Vi menar att om ett barn hamnar i en koncentrationssvårighet behöver pedagogerna utforska den befintliga

inomhusmiljön för att barnet på avdelningen ska få möjligheten att kunna koncentrera sig i den miljön. Molloy och Vasil (2002) lyfter att pedagogiska verksamheter kan hjälpa barn när de befinner sig i en koncentrationssvårighet (Molloy & Vasil 2002, s.659–666). Vi menar att det som ständigt bör prioriteras är att inomhusmiljön ska vara användbar och kunskapsberikande för samtliga barn oberoende av koncentrationsförmåga. Pedagogiken är den som avgör och påverkar om barn hamnar i koncentrationssvårigheter (Nordin-Hultman 2005, s.19–20). Därför menar vi att pedagoger bör vara lyhörda för att kunna ha överblick över verksamheten och att kunna se vad som är en fungerande inomhusmiljö för barnen, vilket Nordin-Hultman (2005) har förklarat. Hon förklarar att det är betydelsefullt att pedagoger har en översikt över hur verksamheten ser ut och att det är viktigt att miljön bör vara lockande för att barnen ska vilja utforska, hitta inspiration samt vilja utvecklas (Nordin-Hultman 2005, s.19–20).

Även Doverborg och Pramling (1999) förklarar att den pedagogiska verksamheten är i behov av en lekfull och kreativ miljö där det finns valmöjligheter och handlingsrum tillgängliga för barnen (Doverborg & Pramling 1999, s. 60–66). Utifrån vårt insamlade material kan vi konstatera att miljön inte enbart bör vara lockande och lekfull utan att den även bör vara utformad på ett sätt där varje barn kan koncentrera sig i den och på så sätt även utvecklas. Om ett barn skulle arbeta med en aktivitet som hen anser är lockande men samtidigt är placerad på en plats där hen inte kan finna ro eller koncentration menar vi att utformningen inte är rätt och att pedagogerna bör tänka om.

Nordin- Hultman (2005) förklarar för att pedagoger ska förstå barnet bör de reflektera över vad som kan vara de bakomliggande faktorerna till hans beteende (Nordin-Hultman 2005, s.19-20). Även i detta sammanhang menar vi att en lyhörd och engagerad pedagog är nödvändigt för att kunna stödja samtliga barn. Vi menar att pedagoger inte enbart ska hitta material som barnen kan använda sig av och förvänta sig att barnen kan ha nytta av det, utan vi menar att barn i koncentrationssvårigheter är i behov av stöd från pedagoger som kan göra det möjligt för barnet att använda sig av materialet. Vi vill poängtera att reflektion är oerhört viktigt för att pedagoger ska kunna skapa dessa möjligheter för barnen. Om pedagoger inte lägger ner tid för att reflektera tror vi att barnen går miste om betydelsefull kunskap. Inomhusmiljön bör finnas till för att stödja barnen och inte störa koncentrationsförmågan och därmed försvåra barnens vardag och utveckling. Vi fastställde genom denna studie att det är pedagogerna som är avgörande för barns utveckling. Vi menar att om pedagogerna inte skapar

inomhusmiljöer där även barn i koncentrationssvårigheter kan arbeta i är det trovärdigt att dessa barn går miste om betydelsefull kunskap.

Vi vill även belysa att det inte enbart är viktigt att pedagoger hittar en anpassad fysisk miljö utan att den etiska miljön också är viktig. Vi anser att den etiska miljön har en betydelse för hur barn upplever och uppfattar sig själva. Med detta menar vi att en miljö som bidrar till arbetsro och respektfullt bemötande av barnet påverkar hens välbefinnande. Om pedagoger väljer att inte bemöta barn i koncentrationssvårigheter med ett öppet sinne och förhållningssätt kommer dessa barn att känna en typ av exkludering och uppleva sig själva som mindre värda. Vidare menar vi att en lugn inomhusmiljö hjälper barnet att fokusera och att ett negativt bemötande och stressig miljö får barn att uppleva osäker- och otrygghet. Björklid (2005) förklarar att den etiska miljön har en stor påverkan på barns välbefinnande (Björklid 2005, s. 8–10). Barn befinner sig ofta på förskolan en stor del av dagen och därför menar vi att trivselfaktorn är betydelsefull. Björklid (2005) förklarar även att den etiska miljön påverkar sättet som barn upplever sin koncentrationsförmåga. Hon menar att en lugn miljö är till fördel för koncentrationsförmågan (Björklid 2005, s. 8–10). Därför anser vi att det är betydelsefullt att pedagoger kan skapa en etisk miljö som ger barnen möjligheten att koncentrera sig. Ett sätt som vi anser är till en fördel för barns koncentrationsförmåga är en etisk miljö fri från stress. Vi tror att stress och en rörlig miljö har en stor påverkan på hur barn upplever sig själva och omgivningen. Vidare förklarar Björklid (2005) att en lugn och strukturerad miljö kan vara ett stöd för ett barn att koncentrera sig och finna ett lugn i sin koncentrationsförmåga (Björklid 2005, s. 8–10).

Vidare menar vi att varje barn fungerar olika i olika sammanhang, de är i behov av varierande stöd beroende av situation. Vi vill anse att det är viktigt att pedagoger kan normalisera barns olikheter för att belysa att varje individ är värdefull. Lundgren (2006) menar att olikheter ska ses som en tillgång för att utveckla varje individ efter hens förutsättningar och behov. Vidare förklarar hon att pedagoger ska normalisera olikheter och inte utgå från samhällets normer för beteenden (Lundgren 2006, s. 172).

Vi menar att pedagoger bör sluta utgå från samhällets utgångspunkt för normalitet som är statistisk- normativ- och individuellnormalitet (Tideman 2004, s. 19). Genom dessa utpekningar använder pedagogerna sig av ramar för vad som är ett vanligt- eller avvikande beteende. Detta anser vi är grunden till skapandet av klyftor bland barnen.

Tideman (2004) förklarar att dessa olika typer av normalitet är avgörande för vad som ska betraktas som normalt eller inte (Tideman 2004, s. 19). Vi menar att det öppna förhållningssättet som pedagoger bör använda sig av inte innefattar detta förespråkande utan det ska visa en öppenhet för barns olikheter och behov.

Vi vill belysa att det är betydelsefullt att utgå från varje barns olikheter såsom erfarenheter, förmågor och bakgrund för att pedagoger ska kunna hitta rätt stöd för det enskilda barnet. Vi menar att det är viktigt att pedagoger kan hitta en balans i förhållningssättet och inomhusmiljön för att underlätta barns vardag.

Avslutningsvis vill vi belysa att pedagoger finns till för att stödja barn i deras utveckling oberoende av förmågor. Pedagoger bör använda sig av ett öppet förhållningssätt där inget barn ska exkluderas utan pedagogerna ska ständigt vilja hjälpa varje barn i sin utveckling.

Vidare forskning

Studien belyser hur förskollärarna uppfattar och förhåller sig till barn i koncentrations-svårigheter. Det kan vara av stor betydelse att vidare studera hur det svenska samhället erbjuder pedagogiska verksamheter som är anpassade för samtliga barns förmågor, vilket bidrar till en kunskapsberikande tid på förskolan. Det kan även vara meningsfullt att studera koncentrations-svårigheter utifrån barns perspektiv för att förstå vikten av en anpassad verksamhet. En sådan studie är betydande för att förstå barns agerande och underlättar för förskollärare att skapa situationer som stödjer barns koncentrationsförmåga.

Referenslista

Andersson, B.E. (1986). *Utvecklingssekologi*. Studentlitteratur AB: Lund.

Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö – En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Skolverket.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development – experiments by nature and design*. Cambridge: Harvard University Press.

Churchman, A& Ginosar, O (1999). *A theoretical basis for the post-occupancy evaluation of neighbourhoods*. Journal of Environmental Psychology Issue No. 19.

Djordjevic, V & Folin, E & Sheikh, E (2011). *Kärnan i förändring En litteraturöversikt avseende ungdomar i behandling*. Örebro Universitet. Tillgänglig på internet:

<http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:420665/FULLTEXT01.pdf>

Hämtad: 2019-03-09

Doverborg, E., Pramling, I., *Mångfaldens pedagogiska möjligheter - Ett sätt att utveckla barns förmåga att förstå sin omvärld*. Stockholm Liber AB.

Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (red). (2011). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. Santa Barbara, Denver och Oxford: Praeger.

Havnesköld, L., & Risholm Mothander, P. (2009). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Liber AB.

Jensen, M., & Harvard, Å. Rev. (2009) *Att leka för att lära utveckling, kognition och kultur*. Studentlitteratur AB: Lund.

Kadesjö, B. (2007). *Barn med koncentrationssvårigheter*. Stockholm: Liber AB.

Lundgren, M. (2006). *Från barn till elev i riskzon. En analys av skolan som kategoriseringsarena*. Växjö universitet. Tillgänglig på internet: <http://nu.diva-portal.org/smash/get/diva2:207191/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2019-03-20

Molloy, H., & Vasil, L. (2002). *The Social Construction of Asperger Syndrome: The pathologising of difference?* Disability & Society, Vol. 17, s. 659–666.

Nordin-Hultman, E. (2009). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Stockholm: Liber AB.

Olsson, B.I., & Olsson, K. (2013) *Att se möjligheter i svårigheter- barn och ungdomar med koncentrationssvårigheter*. Studentlitteratur AB: Lund.

Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 4. uppl. Studentlitteratur AB: Lund.

Smidt, S. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Studentlitteratur AB: Lund.

Smidt, S. (2014). *Malaguzzi- grundare av Reggio Emilias förkoleverksamhet*. Studentlitteratur AB: Lund.

Sverige (2010). *Skollagen (2010:800) med lagen om införande av skollagen (2010:800) kapitel 3 §2*. Utbildningsdepartementet.

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*, 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.

Thomassen, M. rev. (2011) *Vetenskap, kunskap och praxis*. Gleerups Utbildning AB.

Tideman, M., Rosenqvist, J., Landsheim, B., Ranagården, L., & Jacobsson, K. (2004) *Den stora utmaningen – om att se olikhet som resurs i skolan. En studie om ”elever i behov av särskilt stöd” och definitionen av normalitet och avvikande i skolan*. Högskolan i Halmstad och Malmö Högskola.

Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor:

- Hur definierar ni koncentrationssvårigheter hos barn?
- I vilka situationer/sammanhang upptäcker ni koncentrationssvårigheter?
- Hur agerar ni när ett barn tappar fokuset under planerade aktiviteter/ samlingen?
- Använder ni er av någon strategi? Vilken?
- Hur kan man göra samlingen mer intressant för barn med koncentrationssvårighet?
- Försöker ni fånga upp barns intresse när de tappat fokuset, eller fortsätter ni hålla samlingen?
- Vad händer med de barn som tappar koncentrationen?
- Hur utformar ni en intressant och lustfylld samling/aktivitet för samtliga barn i verksamheten?
- Tror ni att roller som barn får påverkar deras agerande?
- Tar ni till er föräldrars åsikter och tillför dem i verksamheten?
- Hur påverkar föräldrars värderingar och kulturer ert arbetssätt?
- Vad utgår ni från när ni anar att ett barn är i en koncentrationssvårighet?
- Vem tror ni avgör vad en koncentrationssvårighet är?

Bilaga 2

Kort information om vårt uppsatsskrivande är att vi vill undersöka hur pedagoger förhåller sig till barn i koncentrationssvårigheter under planerade aktiviteter samt om dessa barn inkluderas eller exkluderas under samlingen.

Vi är studenter på förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Nu är vi inne på vår sista termin på förskolläraryrket, och skriver ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och vårt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om hur pedagoger förhåller sig till barn i koncentrationssvårigheter under planerade aktiviteter samt om dessa barn inkluderas eller exkluderas under samlingen, vilket är en daglig aktivitet.

För att samla in material till studien skulle vi gärna vilja besöka XXX- förskola utvalda dagar mellan den 8/3–2019 – 22/3–2019. Vi skulle då vilja intervjua pedagogerna samt observera deras förhållningssätt i förhållande till barnen. Detta innebär att vi är i behov av att göra en ljudinspelning under intervjuerna och anteckna under observationerna.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och verksamhetens identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DIVA.

Med detta brev vill jag be om ert medgivande som vårdnadshavare för barnets deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Om ni samtycker till studien fyller ni i bifogat formulär. I sådant fall kommer även barnen att bli åldersadekvat informerade om studien och de ges då också möjlighet att besluta om sitt eget deltagande.

Kontakta gärna oss eller vår handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,

Rima Akan & Arijana Gashi

Rima Akan

Mob :xxx-xxx xx xxx

Mail:xxxxxx@hotmail.com

Arijana Gashi

Mob: xxx-xxx xx xxx

Mail: xxxxxxxx@hotmail.com

Handledare: Charlott Neuhauser

Södertörns Högskola

Mob: xxx- xxx xx xx

Mail: xxxxxx@xx.xx

Formulär för samtycke till deltagande i studie.

Jag/vi **samtycker** till att mitt/vårt barn deltar i studien.

Barnets namn:

Vårdnadshavares namnunderskrift/er.....

Formuläret återlämnas till avdelningen förskollärare senast den 6 mars 2019. Om du/ni inte samtycker till att medverka i studien så bortse från detta brev.

Bilaga 3

Observationsschema

Barnet tappar koncentrationen, ofokuserad eller ointresserad	1–3 gånger	4–6 gånger	Flertal gånger
Pedagogen inkluderar barnet som tappat koncentrationen	Inträffar vid ett tillfälle	Inträffar flertal gånger	Inträffar aldrig
Barnet får lämna barngruppen	Inträffar	Inträffar inte	
Barnet får tillsägningar	Fåtal	Flertal	Inga alls
Pedagogen visar tecken på irritation	Inträffar	Inträffar inte	
Barnet blir orolig	Inträffar	Inträffar inte	

Egna noteringar: